Puchmayer, Anton Jaroslaw
Almanahy Antonína
Jaroslava Puchmajera



NOVOČESKÁ KNIHOVNA.

Č. VI.

ALMANAHY

ANTONÍNA JAROSLAVA PUCHMAJERA.

IV.

ZNOVU VYDAL

JAROSLAV VLČEK.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

1921.

V KOMISI MAJÍ
BURSÍK & KOHOUT,
IHKUPCI ČESKÉ AKADEMIE V PRAZE.

LIPSIAE
VENDIT
O. HARRASOWITZ, BIBLIOPOLA.

NOVOČESKÁ KNIHOVNA.
Č. VI.

ALMANAHY ANTONÍNA JAROSLAVA PUCHMAJERA.

ZNOVU VYDAL

JAROSLAV VLČEK.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.
1921.

ALMANAHY

Antonína Jaroslava Puchmajera.

IV.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

1921.


LIBRARY
SEP 25 1972
UNIVERSITY OF TORONTO



FRANTISSEK HRABIE
Z SSTERNBERKV
NAROZEN DNE IV ZAŘI
LÉTA MDCCLXIII.

Nowé Básně

wydané

od

ANTONJNA PUCHMAYERA.



Swazek čtwrtý.



W Praze. 1802.

Tiskem EDVARDA LESCHINGRA v Praze.

Jeho hraběcí milosti

pánu, panu

Františkovi Šternberkovi

etc. etc etc.

pánu mně milostivému.

Jak žalostné sme dočkali se chvíle,
Vníž vlasti jméno zlého dojít cíle,
A svalit má se (beznaší-li viny?)
Vše, Čech co slove, vvěčné rozvaliny?

Tak již sme klesli, světu kuposměchu,
Že v Čechách Čechem být se brání Čechu,
A, být-li nechce nasvé řeči stupcem,
Jest mocně zaklet, věčným zůstat hlupcem.

I můž-li vradě pouhý Čech kde sedět?
Ký ouřad vést? co odumění zvědět?
Ach, vsvatyně ty, ač se vjít vně kojí,
Vchod německý mu brání zámek trojí.



Kdo zvyšších, těch, co čest a slávu mají,
A ještě víc — co očeštinu dbají? . . .
Čech, vlastenec, se zaodbůjce drží,
A zausilí . . . posměch odnich trží.

Co jazyk nám se tupí, krade, hatí,
Čech srdce čilost, bystrost ducha tratí;
Čech vlasti jmě a předků slávu ztratí,
Až jazyk mu se zutupí a zhatí.

Co cizí řeč se rozhnízdila vvlasti,
Jak bolestné Čech vsrdci počil strasti! . . .
Tímť, že se nyní pocizotě honí,
Vklouz vrtký duch a liché srdce doní.

Tak zocháb již, jak těžké porobotě,
Ten nynější lid vnečeské té člotě,
Že krk jhu nahne, neb se valí nato,
Kde moc ho pudí, neb mu stkví se zlato.

Ten pocizím mře, nadomácí zívá,
Ač tamto dražší, tuto lepší bývá;
Tak sláskou kvlasti, chuti naše klesly,
Co cizí knám se obyčeje vnesly.



Zde mudroň hledí, jenby vtipem svítil,
A pěkně psal a živě světu cítil.
Kdež Bůh a ctnost? Ach, osvícení nyní
Jen světlý mozk a srdce tmavé činí.

Tam světka zas, co cizích zlých kněh jedu
Se nalýká, jen myslí nabesedu.
Což bude zní? ta dívkou bude hladkou,
Však zrádnou ženou, nedbalou i matkou.

Kam staročeská upřímnost se děla?
Či k Slovanům nás lepším uletěla?
Zde faleš zlá teď vlichotě se vije,
Apodpodvodným lsti se kvítkem kryje.

Kdo můž, vté psotě, býti seč a skoho,
Ten jistě hoří býti sto i stoho;
Toť káže zisk, toť láska ksobě velí:
Nechť zhyne vlast, jen když my budem celí! . . .

A tím-li během nesvalí se vpuchu,
(O ještě-lis kde, braň ó český duchu!)
Vlast, takovými obstoupena syny,
Svším, Čech co slove, vsmutné rozvaliny?



Ty slavný Čechu! jehož bleskem jména
Vlast odmnohých je věků zvelebena,
Vté temnotě, když světla česká hasnou,
Svěť nadhorou, a hvězdou* nám buď
jasnou!

Ten žije duch, ta vžilách Tvých krev plyne,
A sláva Tobě předka toho kyne,
An Báti** smutnou Holomouci zbavil,
Svět vysvobodil, Čechy přeoslavil.

I, byť měl sto ust, hlahol zzvonoviny,
Kdož vypoví vše znamenité činy,
Jež podnikali slavní předci Tvoji,
Vždy, vboji skutkem, radou napokoji?

Viz blesk jích činů! . . . Čechu, roznítí-li
Ten láskou kvlasti ochotné Tvé žíly,
Jích spanilý duch, uvede, (zdaž klamu?)
Tě, branou slávy, dověčnosti chrámu.

* Sternberk, počesku: Hvězdová hora; Hvězdohorský.

** Bátě neb Bátý, vůdce Tatarů, od Jaroslava Sternberka poražen a zabit, roku 1241. Synem Bátovým byl Sarták, a bratrem Bakraj.



Všaks dědic jejich! rodu vznešeného,
I vzácných zásluh, ducha šlechetného;
Ten na Tobě, když jasně stkvě se, kvete,
Viz, pěkný Tobě Muza věnec plete.

Tu, jíž se Ty, jak celý rod Tvůj svítí,
Nechť záři světlou umění vlast cítí!
A, jakos bohyň umělosti ctitel,
Buď chránce Čecha, řeči oslavitel.

Což dím? Ctnost spravdou, jimž jsme
štěstí vinni,
Tvé zvolivše si srdce zasvatyni,
Tě učí oddat, povinen cos komu,
Co Bohu, vlasti, králi, Sobě, domu.

Blesk šťastného Tě nevypíná losu;
I naty hojnou dštíš Své lásky rosu,
Jež, čím je Tvá víc šťastná vejška níží,
Tím Tvá víc k Tobě milostivost blíží.

Těm, co Ti časným robotí již ránem,
Víc dobrýms otcem, nežli mocným
pánem;
Zač jasná tvář a veselé Ti oko
Jích vděčné srdce jeví převysoko.



Ne jako Lítoň, který vpejše žije,
A zslz a potu ubožiny tyje,
A mní, když péče všem oň ojednoho,
Že proň jsou všickni, on pak pronikoho.

A slavných předků světlost zděliv rodu,
Věk vmarném hubí zhejřilosti brodu,
A jsa jich vnukem, jen dle žil a kostí,
Má všech jich vady, žádné však zjich
ctností.

Tys oslavil... Mlč, Muzo, již! tvé pění
Tvář mírného sic muže začervení,
A snadby čistá zloustým se zdála,
Že kalně plyne zpochlebenství chvála.

Jen libte se Ti, co Ti, svité krásně,
Čech, Moravan a Slovák nesou básně;
Neb zaslouží-li zalíbit se Tobě,
Tak jisté dojdou všudy chvály sobě.

V Oujezdě dne 9. března
1802.

Antonjn Půchmagr.

Přídavek

k prozodyi české.

Od první zkoušky mé v hexametřích v prvním Sebrání básní a zpěvů vydané, o vzdělání zpustlé této básnířské dědiny, kromě J. Palkoviče, vspanilé jeho Muze ze slovenských hor, letos v Uhřích v Vacově vyšlé, žádný nepokusil se básníř: čím to jest, nevím. Zdaliže přestávka, (caesura) jíž včeštině nelze snad tak často užívati jako vlatině; či nedostatek spanilých vzorů (mustrů), čili snad sám můj neohrabaný ještě okus byl jim jako zaodstrašek? Buď co buď příčinou; to se mně zdá zajisté, že ne všecka, jakž někteří zato mají, vina češtině přičísti se může. Jazyk náš netoliko bohatý a zvučný, alebrž i rozmanitý jest a i ohebný. Když vněmčině, jazyku tom, okterém sami Němci jako Fr. Šiller, jeden znejslavnějších básnířův a spisovatelův německých, vpředmluvě kpřeložení svému druhé a čtvrté písně Eneidy Virgílovy, praví, že jest hrubý, drsnatý, široký (rozlezlý), neohebný, vrtkavý, gotycký, zlozvučný; když pravím, vněmčině bás-



níři všecky skoro způsoby veršův latinských zužívati mohli: čímž více se užívati mohou včeštině, vjazyku tomto našem, který již přes tři sta let upevněný stojí, a rozmanitostí a líbezností (anaž vschopnosti básníře záleží) žádnému znovějších, anit tomu vlaskému nepostoupí? Napřepatou tedy toliko přísnost nové prozodye, jejíž pravidla nejsou dosavad, jakž potřebí, rozvržená a světlá, vina sčísti se musí, že veršovci neb básníři, jí se spravující, uprostřed těžkostí a překážek nepřemožitedlných, nemohli se pokusiti, metrů u Latiníků zvyklých, sprospěchem užívati, a pročež, nežliby vykázané sobě meze pravidel, jakž myslili, jistotných byli překročili, raději celou tuto dědinu zanechali zpustlou. Jiní opět, touž prozodyí se řídíce, bezevšeho rozvrhu a slušného ohledu napovahy slabik nepřízvučných a nalibozvučnost, vše zvrub nalíc míchali, tak že uhodíce naprvní slabiku, oniž samojedinou toliko péči měli, ostatních jako věcí zbytečných a ani kzvuku, ani kprozodyi nepřináležejících sobě nevšímali. Ztohot pošlo, že my Čechové ani básní vmetrách Latiníkům obyčejných, ani příjemné líbeznosti vpísních, zvláště daktylických, dosavad nemáme. Bodejž přítomná zkouška českých poučí

bás-

básnířův, jak se líbezné a rozmanité verše české tvořiti mají!

Pojednání přítomné nic není jiného nežli obšírnější vyjasnění pravidla o přízvuku. Neshodneme-li se někde vtom, co nebožtík p. M. Pelcl v Mluvníku (Grammatyce) svém vydal; budeť to toliko vpostrannostech; vhlavní věci zajisté budeme zajedno. Neníť zde oumysl můj, pravidla ona chtíti mudrovati aneb zavrhovati; alebrž toliko vysvětliti a rozšířiti. Kdožť dokáže jasněji, jak vysoce jich sobě váží, jako ten, který se jími spravuje? Uznajíli muži vbásnířství a jazyku českém zběhlí, co zde přednesu, zadobré: nechť tedy příští básníř ví, čím se má říditi a spravovati.

Praví pak se vdotčeném Mluvníku, vdruhém vydání roku 1798, že první slabika každého slova českého míti musí přízvuk, tak že každé dvojslabičné slovo (list 204) jest trochaeus, a každé slovo trojslabičné (l. 210) dactylus. Podlé tohoto základního pravidla tedy včeštině jiných noh není, než trochaeů a dactylů; ostatních, Latiníkům které jsou vobyčeji, neznáme. Zdaliž pak tomuto tak přísnému pravidlu vyhověti nelze? Tuším že ovšem. Pročťby se přízvuk,



an se tam nazývá ostrý, vjistých slovích, nemohl zakrátký, vziti? Má- a můželi který jazyk kratších uvyslovení slabik míti jakož má český: aby, ano, bili, tebe a jiná těm podobná? Pročby nemělo básníři dovolíno býti, slov těchto, vverších daktylických, za pyrrhichie bráti? Jakážťby ztoho proměnitost veršův povstala! Tato však svoboda nikoli vztahovati se nesmí a nemůže naslova dvoj- a trojslabičná, vnichž druhá slabika se prodlužuje. Tak chtělli někdo užiti slova milá, za jamba, neb zacházi, za bacchia, veliceby pochybil. Neboť nadřečená slova dvojslabičná trati vverších daktylických svůj přízvuk, poněvadž je předcházi slabika přízvučná, buď sdlouhou přihláskou, buď zmnohých složená hlásek*, kterážto slabika přízvuk ostrý dru-

hé

* Já kladu přihlásku za vokálu, neb obyčejně tak nazvanou samozvučku, a hlásku za konsonanta neboli spoluzvučku, zatou jedinou příčinou, že my včeštině máme slova, která se bez vokálu vyslovují, np.: mls, trs, vlk, hrst. Kterak tedy mohou se konsonanty, jmenovati spoluzvučky, když v nich žádný vokál není, skterýmby spoluzvučely neb zněly; a kterak opět vo-

kály

hé ji následující slabiky ksobě přitahuje. Tak položiti se může:

— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —

V Knídě je bůh: jemu nechť.

Slabikať bůh, jsouc přízvučná a dlouhá, přivlastňuje sobě ostrý přízvuk slabiky jemu, a činí ji krátkou. Nikoli ale

— ⏑ ⏑ —

Dívko milá!

Proč ne? Poněvadž slabiku mi předchází slabika nepřízvučná krátká ko, která, jsouc krátká, přízvuku ostrého slabiky mi ksobě přitáhnouti a tím samým ji zkrátiti nemůže. Zatouž příčinou nelze položiti:

— ⏑ ⏑ — —

Krása zachází.

Neboť slabika sa, jsouc krátká, nemůže sobě přisvojiti přízvuku slabiky za, a tak nesmí slovo zachází za bacchia, ale musí se za molosa, ani slovo milá za jamba, ale musí se za trochaea vzíti.

Takliby ale slova: potoků, vysokým, vpředřečené případnosti, když je před-

---

kály samozvučky, když i konsonanty bezvokálu se kladou; up.: k, s, v, z. Toť obé Němcům i Latiníkům schází. Nemotorně tehdy tušim přeložily se dočeštiny vokály vsamozvučky, a Konsonanty vspoluzvučky.



předchází slabika dlouhá neb slovo jednoslabičné zvíce hlásek složené přízvučné, nemohla za anapoesty se bráti? Dobře klademe: upotoků, podvysokým, za chorijamba. Zdaližby i také tak dobře bylo:

— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —

uspanilých potoku? podstromovím vysokým?

Kde jest slovo dvojslabičné, tuť jest lehce kspomožení; up.:

— — — ⏑ ⏑ —

chudou zachalupou, čerstvých upotoků;

kterakž ale jináč, když jsou obě trojslabičná?

— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —

podstromovím vysokým, čili

— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —

vysokým podstromovím?

Jakž posledně stojí, takťby ovšem podlé pravidla přízvučného, oněmž svrchu zmínka, státi mělo. Zdaliž se to ale vždy dělati dá bezuražení sluchu? Proč zření se má bráti naprvní toliko a ne i naostatní slabiky? Když pozor se má dáti naslabiku, která se přizvučuje, proč ne i natu, která se prodlužuje? Plyneliž to zpřirození jazyka našeho, že každé slovo dvojslabičné jest trochaeus a každé trojslabičné dactylus? Otom tuším lze pochybovati. Totoť jest skoro jediné, což všem nové prozodye nepřátelům zvětši částky naurážku bylo. Vslově dávala, vyslovují dvě poslednější slabiky docela

ji-



jináč nežli v dávává; v stálý (muž) poslední jináč nežli v stály (ženy). Bezbázně uražení sluchu všecky slabiky v dávává i v stálý prodlaužiti mohu, ano i musím; ne tak v dávala ani v stály. Zdaliž tedy bezevšeho ohledu naslabiky popřízvučné jdoucí, dávala a dávává, stejně za dactyly, a stálý a stály za trochaei bráti se mají a mohou?

Zajisté napodstatný rozdíl tento mezi dlouhými a krátkými přihláskami, co nejvejš pozor dáti musí básníř, tak jako naprvní slabiku přízvučnou, nechceli upadnouti vjisté nebezpečenství, že skrze přesazení slabiky nanepříslušné místo, urazí outlý sluch Čecha, krajana svého. Ovšem budeli chtíti pravidla přítomná všemožně zachovávati, spočátku, než si je osvojí, těžký bude míti klouskání ořech; ale labor improbus omnia vincit. Ustavičným cvičením (nulla dies sine linea) všecky překážky, byť se zdály sebe větší, vmále zmizejí. Kdož však ovzdělání básnířství a povinnou obecníka nedbá šetrnost; libujeli sobě více pohodlí než slávu, množství více než dokonalost, tomu Horác dosvatyně básnířství vjíti brání, volaje:

Odi profanum vulgus & arceo.

Ten ale, kdo sživou čitedlností a oboha-

ce-



cenou fantazyí, (obraznosti?) jímiž chuť a přirození vládne a je spravuje, lehkoplynné spojí veršování, lahodnou se kojiti může nadějí, že dokud Čech Čechem bude, básně jeho věerstvé pokvetou paměti, a tomu lze o sobě říci s Horácem:

Exegi monumentum aere perennius.

Zrozličnosti přízvučných, dlouhých a krátkých slabik povstává proměnitost noh prozodyckých. Dříve pak než o nohách jednati budeme, vizme, co to jest

Přízvuk.

a) Přízvuk jest silnější hlasu pozdvižení (ne protažení) vprvní slabice každého slova českého: voda, dobrota, holubice.

N. Rus přízvučuje (ne prodlužuje) vslově voda, poslední slabiku: vodá; Polák vslově dobrota, poslední: dobrotá.

b) Pravidlu tomu podrobiti se musejí všecka cizí zadomácí přijatá slovce: baroun, nátura, kometa.

c) Slabika první vslovích dotčených slove přízvučná; ostatní jsou nepřízvučné dlouhé neb krátké.

d)

d) Přízvuk vslovích: dávala, líčiti, můžete, jest prodloužný; v běhati, čepiti, dělati, ostrý.

e) Vslovci hraditi, přízvuk má slabika hrad; v zahrada, slabika za; v dozahrady předsloví do: vevšech těch slovích vždy slabika první.

f) Jednoslabičná předsloví přitahují ksobě přízvuk; v dělati má přízvuk slabika dě; který ale tratí v dodělati, nadělati.

g) Vté případnosti trojslabičná slova i svůj prodlužný přízvuk vinfinitivu tratí. Tak jest z dáti, dodati; z bráti, dobrati.

h) Též i rozuměj o slovích jednoslabičných samostatných. Tak jest z pád: nápad, západ.

i) Slovce ne přitahuje také ksobě přízvuk: nedati, nedal, nehodil.

k) Jednoslabičná přísloví přitahují ksobě přízvuk vslovích samo- i spolustatných: zalesy, dovysokých.

l) Víceslabičná předsloví zanechávají přízvuku slovům, předkterými stojí: proti pánu, mezi ploty, vedlé řeky.

m) Též i rozuměj opředslovích: skrz, dle, krom, blíž, poněvadž se užívají za skrze, podlé, kromě, blíže.

n)



n) Poněvadž pak ale dlouhé a krátké přihlásky již vsamém přízvuku rozdíl činí mezi prodloužným a ostrým; poněvadž slabiky, když se vverši tak kladou, jakž se vyslovují, přemilou působují líbeznost; poněvadž dobrá vejslovnost vkaždém jazyku toho žádá, aby se pozor dalo naslabiky dlouhé i krátké, zvláště vjazyku českém, vněmžto mimo přízvučnou i najiné vslově slabiky dlouhé i krátké přehojnost máme, tak že (ne jako Francouz, který jednu toliko a to poslední slabiku vždy prodlužuje: parler, fidelité; ani jako Němec, který buď první slabiku: Stürme, buď druhou dlouhou činí: Verdruß) i mnohé čtyřslabičné slovo (vláčívává) prodlužujeme, a jiné (dočiniti) zkracujeme, následuje, že učení nové prozódye nahlavní toliko přízvučné, bezohledu naostatní, založené slabice, nebylo dostatečné, veršům tu dáti líbeznost, zvučnost a proměnitost, kjichžto jazyk náš nadjiné schopný jest, a básnířství kté přivesti dokonalosti, kteráž se mu dáti může. Přítomné kratičké pojednání poněkud snad ktomu napomůže.



Onohách.

Noha jest částka verše, jistým slabik počtem a pořádkem obmezená; aneb: jest jistá slabik a jích času míra.

Slabiky mimo přízvučné, jsou dlouhé, vkterých dlouhá neb složená přihláska, a krátké, vnichž krátká jest přihláska.

Znamení dlouhých jest —, krátkých ⏑.

Nohy jsou dvoj- troj- čtveroslabičné.

a) Nohy dvojslabičné jsou:

Spondaeus — —: dává, líhá, stoupí, cíchou, lhářů.

Pyrrhichius ⏑ ⏑: ano, dala, nese, ruka, sice.

Trochaeus neb choraeus — ⏑: dáti, kráva, lůže, prkno.

Jambus ⏑ —: ty víš, že dá, a vzal.

b) Trojslabičné nohy jsou:

Molossus — — —: dávává, líhává, horoucí.

Dactylus — ⏑ ⏑: dávati, líhati, čepiti.

Anapoestus ⏑ ⏑ —: že to dá, co si máš.

Bacchius ⏑ — —: my dáme.

An-



Antibacchius — — ⏑: libáme, já stála.
Creticus — ⏑ —: zbírání, záhubný.

c) Čtveroslabičné nohy jsou:

Dispondaeus — — — —: bláznívává, vláčívává.
Dichoraeus — ⏑ — ⏑: zákoníky.
Chorijambus — ⏑ ⏑ —: roztomilý, modrooký.
Jonicus — — ⏑ ⏑: dáváteli.
Paeon — ⏑ ⏑ ⏑: záviděti.
Epitritus — — — ⏑: klátíváme.

O nohách dvojslabičných.

Spondaeus.

Spondaeus jest noha ze dvou slabik dlouhých složená. Jestiť dvojí:

A) Přirozený, kde obě slabiky jsou dlouhé: čihá, dává, hází, bílý, hrůzám, stálou, krásným, sádům. Sem také patří:

a) dvě jednoslabičná dlouhá slova: já dám, pán stál.

B) Prozodycký, kde obě slabiky, první právem přízvuku, a druhá vzhle-

dem

dem prodloužení, jsou dlouhé: běží, bohům, černá, kravám, svatý.

Sem zase patří:

a) dvě jednoslabičná slova, která buď nemají žádné přihlásky, buď mají hlásku zpředu neb zzadu: strč prst, čert vzal.

Pyrrhichius.

Pyrrhichius jest noha, vkteré obě slabiky jsou krátké. Sem patří:

A) Všecka jednoslabičná slovce ojedné hlásce snásledující přihláskou: že ty, by, se.

B) Všecka dvojslabičná slova ojedné hlásce mezi dvěma krátkýma přihláskama: aby, ani, asi, oba, oko, ucho.

C) Všecka dvojslabičná slova, vkterých vkaždé slabice zajednou hláskou následuje přihláska krátká: běže, čili, dala, jeli, kolo, lezu, mělo, pere, sice, žena. Ačkoli tyto pyrrhichii jsou nejčistší, básníř přece slušné svobody i zde užiti, a za pyrrhichie bráti může.

D) Všecka dvojslabičná slova, která spočátku (ne však nakonci) více nežli jednu hlásku mají: všudy, žleby, mnoho, brachu.



E) Všecka slova dvojslabičná, vkterých mezi první a druhou přihláskou krátkou jediná stojí hláska, snásledující nakonci hláskou: okem, dodal, bolen.

F) Všecka slova a praeterita, která nakonci mimo l jedinou mají hlásku: mysl, bodl, četl, sekl, vezl.

Vtom mdlý padl v Psyšino lůno.

Pozn. Včasích minulých může se konečná čtena l vynechati:

Byť ji i líp i mocněji stisk, se čeře a pěně,
Vodou řeřabatou se sám vždy výšeji
vzpíná.

Jambus.

Jambus jest noha, jejíž první slabika jest krátká, druhá dlouhá. Poněvadž ale včeštině druhá slabika nikdý přízvučná býti a tím samým nazačátku státi nemuže: následuje, že jambický verš vždy sjednou slabikou krátkou neb dlouhou začínati se musí.

Tuť trávu skot a lidé berou zelí,
Chléb proposilu, víno proveselí. Sebr. II. l. 93.

Ty

Ty chováš mnohá stáda ovec bílých,
Tam navýsostech, posvých pastvách milých.
Tu vesele je pasou muži silní
Svých oveček a píšťal rovně pilní.

J. Palk.

Trochaeus.

Trochaeus jest noha, jejíž první slabika jest dlouhá, druhá krátká. Sem patří:

a) Slova dvojslabičná, vkterých první slabika jest dlouhá a druhá krátká: bíti, čísti, kouzeň, kázeň, léto, hnouti, zíma.

b) Slova jednoslabičná dlouhá, zakterými jde jednoslabičné krátké: dámli, zná se, ví to.

c) Slova dvojslabičná, vkterých buď první buď druhá slabika jednu neb více hlásek nakonci má, sposlední přihláskou krátkou: prkno, hrstka, milost.

Pozn. Vverších trochaeických nedává se hrubě pozor narozdíl mezi spondaei, pirrhichii a trochaei. Neboť vtěch verších každá noha zedvou toliko slabik pozůstává; a poněvadž napřízvuk, jakožto nanejhlavnější sla-

biku,



biku, přední pozor dáti se musí, následovně naslabiku mezi dvěma přízvukama ležící, buď sobě krátká neb dlouhá, hrubě zření se nemá. Dobře tedy zpívá V. Nejedlý:

Smocí Boží
Vpoli zboží
Počíná mi zrát.
Nemám mnoho
Což je ztoho
Směle mohu spát.

Kyž je možná blíže tebe býti,
Světu nestálému výhost dát!
Vnebi stebou rozmlouvati smíti,
Dnesbych ještě letěl rád!

Š. Hněvkovský.

Onohách trojslabičných.

Molossus.

Molossus jest noha, vníž všecky tři slabiky jsou dlouhé: ouvínů, dáváváva, číhává, zbírání, horoucí, rozmlouvá.

Lehkých nakřídlách všudy libou pokraji vůni
Roznáší.

Dacty-

Dactylus.

Dactylus jest noha, vníž první slabika jest dlouhá a ostatní dvě krátké.

Sem patří:

a) Slova, vkterých první slabika dlouhá, ostatní dvě krátké, kdežto každá zjedné hlásky i přihlásky pozůstává: knížata, líčiti, číhati, dávati, bouřiti, káleti.

Stolili, aniž jim radostných hodů žádalo srdce. *Palk.*

b) Slova, vkterých první jest prozodycky dlouhá, ostatní krátké: lahoda, rušila, telata, sahati.

Kroupy se sypaly, rachotil hrom,
Vichrové lámali zkořene strom.
V. Nejedlý.

c) Slova, která mezi prostřední a poslední přihláskou dvě hlásky mají: musidlo, nebesky, poslechni, stálosti, zbytečně.

Hynuli, nechtíce ovlast svou bdít,
Svévolně, mečem. jichž nemohli sstřít.
J. Nejedlý.

d) Slova, vnichž l neb r druhou slabiku končí: zavrci, zavlhly.

— — Aby se rády
Měly a povrhly škodlivý boj.
Hněvk.



e) Slova, ana se hláskou skončují: mordoval, oblakem, vyslyšev.

Cítíme plápolat srdce a plésat.

Hněvk.

f) Spolustatná slova vdruhém a třetím vyjití počtu jednotlivého (numeri singularis) jichžto první slabika buď má dlouhou přihlásku, buď předdruhou několik hlásek stojí: stálého, krásnému, čerstvého, stkvostnému.

Jistěťby babského srdce musil a ničemný být.

Palk.

g) Nejen všecky trochaei, zakterými jednoslabičné krátké slovo následuje: báti se, dávno-li, víte že, dejte mi.

Láska je nasvětě pára a dým.

V. Net.

h) Alebrž i všecky pyrrhichii vtéž případnosti; poněvadž jako prvé prodloužný, tak zde zostřený daktylus povstává: mnoho-li, zdaliby.

Věda, že nezhyne jediný vlas.

Mnich.

i) Předslový přitahují ksobě zde jako všudy jinde přízvuk: naněho, předlety, zahory.

Vyšla si zjizby již napole ven.

Kuča.

k) Tři jednoslabičná slovce, znichž první jest buď dlouhé, buď zostřené, ostatní

statní

statní krátké: byť ji i, což je to, když ti to.

Vyjděte zetmy
Vníž ste se krčily.

Kuča.

l) Pyrrhichius nejen pokaždém i prozodycky dlouhém jednoslabičném slově: krom toho, zná tebe.

Vím ale, mušky že netresce lev.

Kuča.

m) Ale i pokaždém chorijambickém slově: utěšená doba.

Přívětivou chutě záclonu spouští.

n) První tři slabiky každého chorijambu: přívětivý, utěšení, upotoků.

Oni předěšení a bázlivě šetříce krále.

Palkovič.

o) Vslovích pětislabičných pozor dáti sluší nadlouhou přihlásku, kde stojí, neb nasběh hlásek; tak jest:

α) Vslovích: rozhněvaného, popěněnými, rozložitému, neobyčejný, obyvatelstvo, dactylus vprvních třech;

Ven i božskému obět vyvedli Dalekostřelci. *Palk.*

Okem zlednatělým jích naradovánky se dívá. *Puchm.*



β) V: odpočívaje, rozschovávati, vposledních třech slabikách:

Radostná jest tvář a jasná bohyně každé,
Bohu pošmourná, a naobličeji Marsa.

γ) Vslovích, vkterých ani dlouhá přihláska, ani žádný sběh hlásek uprostřed není, dactylus dle libosti naprvních neb naposledních třech slabikách položiti se může:

— ◡ ◡ — ◡ ◡ —

opravovati se zdá; neboli:

— — — ◡ ◡ —

opravovati chce.

Nato mu, slzy lejíc, odpověděla Thetis.
Palk.

Skrytých tajemství svých vyjevovati mi brání. *Puchm.*

p) Též i rozuměj oslovích šesti- a víceslabičných. Tak vslově: oblahoslaviti, neopovrhuje, jsou dva dactyli; poněvadž v oblaho-, neopo- běh verše ničím se nezadržuje. Vslově nesrozumitedlný, bera je zašestislabičné, budeš míti vprvních třech

— ◡ ◡ — ◡ —

slabikách daktyla: nesrozumitelný (jakož i tři trochaické nohy:

— ◡ — ◡ — ◡

nesrozumitelný). Bera je ale zasedmi-

sla-



slabičné, budeš míti dactyla a chori-
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
jamba: nesrozumitedlný. Takť i
— ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑ —
skanduj: Nabuchodonosorův. Za dactyly můžeš ještě bráti, včas nouze.

q) Slova, která majíce druhou i třetí přihlásku krátkou, vposlední vycházejí na dvě hlásky: zamilost, pálčivost.

Snadbych výtržnost spatřila Agamemnona krále?

Palk.

r) Všecky cretiky, napřihlásku dlouhou vycházející, když jích následuje slabika dlouhá; kdežto poslední v cretiku slabika skrze následující dlouhou poněkud své prodloužení tratí.

Zvlasů páchnoucích ji božská prozradi vůně.

Antibacchius.

Antibacchius jest noha, kdežto dvě první slabiky jsou dlouhé, poslední krátká: — — ⏑: já stála, líháme. Posledního antibacchia (líháme) nelze užívati, leč se kněmu přidá slabika zpředu, a tuť jest epitritus: — — — ⏑, sprolíháme; neboli zzadu; a pak jest jonicus: — — ⏑ ⏑, líhávali.

Cre-



Creticus neb *amphimacer.*

Creticus jest noha, vnižto první a poslední slabika jest dlouhá, prostřední krátká: — ⏑ —, příznivý, soužení, toulavá, nebeský.

V everších trochaických vždy za kretikem jednoslabičné slovo následovati musí:

Musilo mu arci být
Vrukou čertových as teplo.
Veliký strach musil mít,
Co ho neštěstí tak kleplo.

Hněvk.

Očtyrslabičných nohách.

a) Dispondaeus jest dvojnásobní spondaeus — — — —: cítívává, klátívává.

b) Dichoraeus jest dvojí choraeus neb trochaeus — ⏑ — ⏑: závidíte, odpovídal, nadvojáky.

c) Chorijambus jest složen z trochaea a jamba; aneb: jest dactylus snásledující slabikou dlouhou, — ⏑ ⏑ —: přívětivá, zazelená, modrooká.

Po-



Poznam. a) Poněvadž předslovi přízvuk ksobě přitahuje, tedy mohou trojslabičná samo- a spolupodstatná slova, jejíchžto první dvě slabiky jsou čisté pyrrhichii, a poslední dlouhá, za chorijambi se-vzíti; dokole-nou, nanebe-sích, zaboha-tým, upoto-ků. Vtéž případnosti

b) Slova čtyrslabičná složená tratí jak vprvní slabice slova předního své prodloužení, (ovšem ale ne vždycky) tak vdruhém svůj přízvuk, a jsou čisté chorijambi, ač veverších trochaických za trochaei bráti se mohou: modro-oký, kraso-paní, kraso-bylou, krupo-bití, kože-luzích, vino-palů.

Jonicus.

Jonicus jest noha, kdežto dvě zpředu slabiky jsou dlouhé a zzadu dvě krátké: — — ⏑ ⏑, dáváteli, sloužívala. Nohy té lze užívati:

a) Veverších trochaických místo dvou trocheů:

Kde sme písně lásky zpívávali.

Hněv.

b)



b) Veverších daktylických, když se přidá krátká slabika zzadu: sloužívala mu vždy. Nebo zpředu: vydáváteli; a tuť povždy povstává spondaeus a dactylus.

Paeon.

Paeon jest noha, vníž první jest dlouhá, ostatní krátké: — ⏑ ⏑ ⏑, záviděti.

O paeonu to též rozuměj, což o jonicu řečeno bylo.

Epitritus.

Epitritus jest noha, kdežto první tři jsou dlouhé, a poslední krátká: — — — ⏑, klátíváme.

Mímo tyto nohy máme ještě jiné, zvláště takové, které bezvelikého uražení sluchu ani za dispondaei, ani za ditrochaei bráti se nemohou: omámený, nenávidím, kohoutových, uznávají, uchvácených. Což stěmi tedy učiní básníř? I nechť přidá spočátku nějakou slabiku (dovolíli toho verš) a bude



míti přezvučný trochaeum a creticum: neuznávají, odkohoutových.

O verších.

Verš jest řeč neb promluva jistým způsobem, počtem a pořádkem noh obmezená neb svázaná. Veršův rozličné jsou species:

a) Hexameter jest verš šestinohý, jehož pátá noha jest dactylus, šestá spondaeus neb trochaeus; ostatní nohy dle líbosti dactyli a spondaei promichovati se mohou. Schema jest:



Zvlasů páchnoucích ji božská prozradí vůně.
Tento dle Zevsa se posadil vradostné slávě a zpouře.

Palk.

Zpo-



Zposledního tohoto verše jest viděti, že mu caesura schází. Jest pak caesura (přestávka) slabika pokaždé noze zanechaná a zpřední nohy hlasu jako utatá; up.: vyvoleným, by-svým, kdežto ným a svým jsou přestávky. Přestávka jest:

a) Polotrojka (Trithemimeris), která leží na druhé noze: odváží.

Odváží se kdo a smí sobě toužit a stejskat.

Zde jest ží (vodváží) přestávka polotrojná.

b) Polopaterka (Penthemimeris) která jest natřetí noze:

Odváží se kdo a smí sobě toužit a stejskat.

Zde jest kdo přestávka polopaterá.

c) Polosedmerka (Hepthemimeris) která leží načtvrté noze:

Odváží se kdo a smí sobě toužit a stejskat.

Zde jest smí přestávka polosedmerá.

d) Bukolika, jest když kpolosedmerce přidají se dvě slabiky krátké.

Odváží se kdo a smí sobě toužit a stejskat.

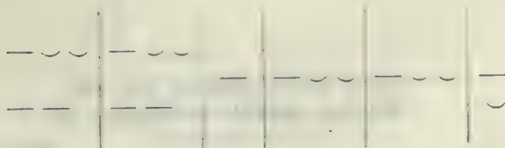


Máli verš býti dokonalý, musí se přestávka vždy aspoň jednou sslušnou proměnou položiti. Mohouli tedy Palkovičovy hexametry, (jehož však Musa všem přece milovníkům básnířství českého se zalíbí (zaopravdivé hexametry se vzíti, který bezohledu naslabiky dlouhé (maje zření toliko napřízvučné) přezřídka kdy přestávku klade?

Nyní je spálil kmet napole-nách a červeným vínem
Zkropil : jej obstáli jonáci svidlemi pětizubými.

b) Pentameter má noh pět; první dvě jsou spondaei neb trochaei neb dactyli spřipojenou přestávkou dlouhou; ostatní dvě nohy jsou dactylus a chorijambus. Verš tento vždy se spojuje s hexametrem.

Schema jest:



Ne-



Nevím, Bohdale můj, co psáváš tolika holkám;
Vím, že žádná však ještě ti nepsala nic.

J. Metlovic.

c) Glykonycký verš pozůstává z spondaea a dvou daktylů. Jeho schema:



Krásná povstala dennice.

d) Asclepiadský verš pozůstává z spondaea a chorijamba; pak zdvou daktylů. Viz schema:



Líbá roztomilou mládenec dívčici.

c) Falécký verš jest složen z spondaea, dactyla a tři trochaeů; schema jest:



Račte píti a dobrou vůli míti.
Vsladké rozkoši bezstarosti žíti.

Konáč.



f) Alkmanský verš má vsobě tři daktyle a trochaea neb spondaea; schema:

— ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ ‖ — —

Strašlivě ponebi křížil se bleskot,
Skály se pukaly, rachotil třeskot.

V. Nej.

g) Pindarský verš pozůstává zdvou daktylů a zdvou trochaeů neb spondaeů; schema jest:

— ⏑ ⏑ | — ⏑ ⏑ | — — ‖ — —

Pohleď ó děvče! jak opět nyní
Krajina šaty si nové činí!
Kvítky a byliny vjarní čas
Pěkně se vdolině rodí zas.

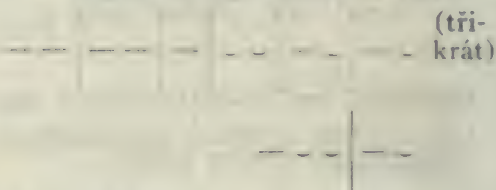
h) Adonský verš jest složen z daktyla a spondaea. schema:

— ⏑ ⏑ ‖ — —

Děvčata, víno,
Věř mi, ó Býno!
Bídy tě zbaví,
Oblahoslaví



i) Safický verš jest složen ztřech veršů pětinohých, a čtvrtý jest adonský: vtěch třech první dvě jsou spondaei neb trochaei; pak přestávka s pyrrhichiem; potom dva trochaei; jeho schema jest:



Ctný a dobrý muž, co se šlechtí ctností,
Zdaž se má co bát jedu, krutých zlostí?
Čistým duchem svým, všudy, kam chce, projde,
Kraj světa dojde.

Poněvadž však přestávka veverši tomto, zvláště vbásni delší, převelikou působí těžkost: mnozí namísto přestávky a pyrrhichia, kladou daktyla. Tak Jiří Palkovič klade nadruhé noze daktyla, zpívá:

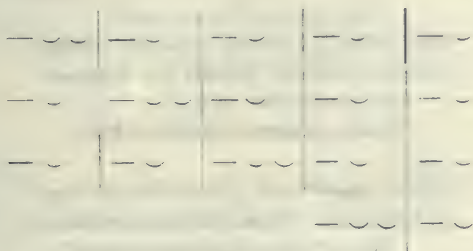
Kdo mé Libušky líčka liliová
Šlechtí růžemi? kdo jí malinová
Ustka maluje? odkudž tílko krásné,
Očičko jasné?

V. Nejedlý natřetí noze:

Šťast-

Šťastný jak bůh mládenec slouti může,
Jemuž natvém pohledu kvetou růže,
Milou lásku zjevuje srdce věrné,
Očičko černé.

Byť pak ale nějaká proměna veverších byla, pokusil sem se všlepěje p. Klopštoka, přeznamenitého básníře německého vkročiti a tento verš složiti takto:



Prozřelo jaro! všecko život čije,
Kvítím louka a strom se květem krýje;
Jasně sloní nebe a vší se země
Raduje plémě.

k) Horacyanský verš pozůstává zčtyř veršů: prvních dvou veršů první noha jest jambus, druhé dvě trochaeus neb spondaeus, a ostatní dvě dactylus; třetí verš pozůstává z trochaea, dactyla a trochaea; a

čtvr-



čtvrtý zdvou daktylů a dvou trochaeů. Takť skoro jsou i alkalické verše. Schema jest



Věř Besto! vctnosti člověka stálého
Lid ani vzteklý, kzlosti ho nutkaje;
Ani zpurného oko
Tyrana voumyslu nerozkejvá.

Nechť větry fučí pomoři bouřlivém,
A hrom zle třiská soblaku černého;
Nechť svět třaskna se svalí,
Bezstrachu vrozvalinách se pohřbí.

A. Puchmajer.



Svatyně Venušina
v Knídě,

básen p. Montesquieu, zfrancouzského vjazyk český uvedená
od
Antonína Puchmajera.

Zpěv první.

Tak si utěšený Kníd pěkná libuje Láda,
Tady že vždy jest radč než v Pafu a
Cyteře sídlem.
Nikdý snebeských se bytů nesnese nasvět,
Vyvolenýmby svým se neokázala v Knídě.
Tak ji obvykli zde, že, vidouc královnu
světa,
Necítí již víc té svaté bázně, co duši
Náhle pojímá, boha když oko člověka
zhlídne.
Oblakem zacloněná se časem zakryje; ale
Zvlasů páchnoucích ji božská prozradí
vůně.



Město jest vté krajině, naniž vylila
hojnost
Darů ctných a rozmanitých ruka Osudu
štědrá.
Jaro tu panuje vždy, a šťastná ouroda půdy
Dává obyvatelstvu, co chce, vše volně
a hojně.
Zima tu nepokazí ani valná vichřice
kvítí.
Zefír lichotivý, an vábí zpoupěte růži,
Lehkých nakřídlách všudy libou pokraji vůni
Roznáší a povlovným tvář zchlazuje
váním.
Stinných podolinách, kde bujná stáda se
pasou,
Čerstvé rozmanitou se chlubí květiny
krásou.
Příjemně pokřovinách tu zpívaje ptactvo
se střídá:
Potoci hrčící a zvučné háje tu vábí;
Neusychá tu strom; tu teplota zárody
množí,
Větrem i utěšeným zde vždy až milo
se dychá.
Překrásný blíž města se vznáší pří-
bytek Ládin,
Jejžto Vulkán sám, muž pěkné Žížlily,
vzdělal



Pronevěrnici svou, když žehraje vskutku
ji s Marsem
Postiženou kdys všem byl směšně odslonil
bohům.
Odvážnáby to věc byla smrtedlníku
i těžká,
Vobytu Ládině stín jen vnitřních opsati
krásot.
Tak jest utěšený, že žádnému nelze, než
krásným
Milostkám, co ho strojily, krás jeho
vypsati sličnost.
Zlata tu dost: tu zříš i nadyamanty i
blankyt:
Než já maluji zbohacení jeho, nesměje
krásy.
Sličné obtočují jej zahrady vůkol
a vůkol:
Pomona srůžovitou kjich ozdobě pracuje
Florou.
Otrhaný tam keř hned vkrašší rozkvete růže;
Očesaný zas strom hned mlíčným kryje
se kvítím.
Kdy se vyráží zas s Knídyčankami Láda,
Svévolnými že tam vše, řekbys, hračka-
mi zbouří:
Rozšlapaný však list a tejnou květina
mocí



Poznovu vpříjemnou a svíží barvu se
klíčí.
Tam, když vroztomilých se točí
vesele kolách,
Nymfy bělohubé a obyvatelkyně sličné:
Prostolibou jích chtíc a čistou zděliti
radost,
Sama skáče a božský blesk ssebe Milina
skládá.
Svou tu i utěchu má, když najích
patřeci kola,
Nanevinná jích srdce a jasná líce se dívá.
Zvzdáli přeširokou oko člověka
spatřuje louku,
Která proměnitým se pěkně strakatí
kvítím.
Pastýř spastýřkou vije tam sobě kytky
a věnce;
Kvítek roztomilý, jejž pěkná Lidyje najde,
Krašší vždy se mu zdá a že schvalně
ho vsadila Flora.
Cefej oblívá tuto kolem dokola louku.
Spěšně křivotokým mezi zábřehy kroutě
se během.
Švižné nepouští dřív zzrádné kotliny
Nymfy,
Až ho tiskne a sladkou dá, co mu slíbila,
hubku.



Když se přibliží knému krásné děvčata
mladé,
Zadržený břeh líže a vlny, co běžely
spěšně,
Jiných najdou vln, jimž odplynouti se
nechce.
Však, kdy která vněm se koupá dívčice
hezká,
Láskou popuzený sní volně se milkuje
smělý.
Srozvinutým tu hrá a zlatým vrkočem
dlouhým:
Byť ji i líp i mocněji stisk, se čeře a pěně,
Vodou řeřabatou se sám vždy výšeji
vzpíná.
Tu ji unáší, a běže a táhna ji dále,
Strachu nahání vší milé družině plaché.
Než tak utěšeným a drahým břemenem
chlubný,
Neřeřabí svých vod již víc; ale zlehka posvé
Pěstuje ukojené a jasné hladině míle.
Pak, ač bezděčný, ven nabřeh zvolna
ji sází;
Tím i ustrašenou i smutnou družinu těší.
Mirtoviště se počíná, kde louka se
končí,
Vněmžto kolikerá se křižuje pěšina
bludná.



Milý smilou svou, kde stinný chládek
je vábí,
Vsmutcích roztomilých slovy upřímnými
se těší.
Amor přívětivý, chtě jim jich zlehčiti
rány,
Vtejnější je vždy a hustší křoviny vodí.
Věkovitý a svatý les stím hájem se stýká;
Ledva že tam skrz listí proniknouti lze
světlu.
Nedosihnutá tam očím člověka hlava
Dubů mnohověkých se pyšně voblaky
skrývá.
Nábožný tě strach tam pojme; sídlo tu
bylo
Bohů, řekbys, dřív než zezemě povstali lidé.
Dál, kde rozstírá svůj jasný paprsek
slunce,
Napahorku se stkví až mílo *Svatyně
Lády*.
Jedno to jest jen právě svaté nasvětě
místo.
Velkou Venuše moc tam nejprv
zkusila lásky:
Zhlídla Adonyáše, a vtom hned mžiknutí
náhlém
Hluboce jedovatou vsvém srdci počila
střelu.



Což to, povídá: já smrtedlníku se oddám?
Milujiť jej! ach, což to dím? ba ctímť ho co božství.
Netřeba žádnému již mne oněco žádati více;
On jen v Knídě je bůh; jemu nechť se oběti pálí!
Kdy ji vodvážnou a lichou vyzvaly půtku,
Palas hrdinská a zpupná Hřmitele žena:
Uražená, že někdo se smí jí rovnati vkráse,
Tam radu utěšených svých milých svolala Lásek.
Chtělať zvěděti, zdaž to nactnou bohyní sluší,
Zšatů svlíci se všech a očima jinocha z Troje
Všecky viděti dát své vnady a krásoty skryté.
Odhodivši pak vnad svých sladších záclonu lehkou,
Kouzedlný svůj pás sobě podvlasy schovala zlaté,
Sněžné líbeznou i oudy skropila vůní.
Vsedši nasvůj vůz, jejž sněžné labutě táhly,
Jistá vítězství, mezi hrdé sokyně vstoupí.
Pastýř rozpačitý vsvé dlouho mysli se váhal,



Kteréby dal ztěch dvou tak vážného
rozbroje základ;
Ale jak naspanilou jen okem Milinu
mrštil,
Oko mu zslnulo hned a vmdlé se zavřelo
noci.
Knohoum bohyniným vtom vypadlo jabko
mu zlaté:
Mluviti chtěl, leč pomatení jeho stalo se
výřkem.
Vkostele tomto natěkavých se vznášeje křídlách
Venuše syn mezi pozlacenými římsami
lítal.
Ledva mladá naň jen očkem hodila Psycha,
Šíp, jímž ranívá, vněm samém vězeti zůstal.
Začil milosti bůh sám prudké plameny
lásky;
Vzdychnul, třesoucím a temným promluvě
hlasem:
Takť já ranívám! — ach, nemohu zdržeti déle
Vrukou luku ni střel! vtom mdlý padl
v Psyšino lůno.
Nejcitlivější tam poznav milosti sladkost,
Ach, teď vím, že jsem, dí: sladké Rozkoše bohem.



Kdožkoli doválžné jen krokem svatyně vstoupí,
Vutěšeném se vytržení tu hodinu spatří.
Kdož to vyjádří, cit jaký duši tu pojme?
Tohoť necítí, leč božská nanebi říše.
Utěšeného co má a krásného nátura vsobě,
Řemeslný a vtipný duch co stkvostného zrobí:
Vše vtom chrámě se stkví; tu všudy nastěně vzácné,
Div že nedychají, tak živě se obrazy třpytí.
Zrozpěněných se vod zde slićná Venuše rodí;
Její kráse se tam vše diví nanebı božstvo.
Ale čistonitá, své vidouc krásoty nahé,
Studem Láda se rdí: kde máš, řci, lahody větší
Nadspanilý stud ten, jímž tvář se růžuje pěkná?
Strašný nakrvavém zde stojí Smrtonoš voze,
Nadnímž stojazyká a chlubná Sláva se vznáší.
Kam se hne koli, předjeho poděněnými se koňmi
Ženou Strach a Smrt; on nyní vstupuje vbitvu,



Mužně si počíná, a vprašném kouři se
trati.
Láskou rozslazený tam naloži, růžemi
stlaném,
Rozkládá se mdlý a pěkné Miliny šetři.
Usměchem přijemným tvář strašnou míleje, okem
Chtivým polýká vnad, jimiž se Láda
mu třpyti.
Zamilovanci ti dva, když věnci je Rozkoše váži,
Tichým vzdycháním se bliži khodině šťastné.
Obapolně se tak vse očima vpěřili mocně,
Lásek že nevidějí, co přinich vesele svádí.
Vpokoji obzvláštním zas malíř
pěkně a věrně
Slavnou vymaloval jest Chromce a Venuše svadbu.
Nebešťanstva je tam řiš celá pospolu vslávě.
Vulkán učazený jest smutný méně než
jindy,
Přeceť vmyšlinkách; a krásná bohyně
lásky
Okem zlednatělým jich naradovánky se
dívá.
Posléz podává tak nuceně mužovi ruky,
Víc že se zdá jí odtáhnouti než podati
jemu.



Naškaredého i dýl by hleděti nesměla
Chromce,
Smutné kroztomilým svým Láskám zvracuje oči.
Krásná zde ta bohyně zas, co nebesy vládne,
Nápojem naplněnou bere od Hřmitelkyně číši.
Chromec, kdy Krasopaní mu věrnosti
přísahu skládá,
Nesmírné má potěšení; ale božstvo se směje.
Nedočkavý zas bůh tam dál vede
Venuši ksvadbě;
Bohů vystrojených jde zaním hromada
hlučná.
Však ona zruk se mu rve, a čím je
postele bližší,
Tím mu mocněji odpírá a se silněji brání.
Až si vodporu tom (tak šťastná náhoda
chtěla)
Poodhrnula klok a bílou odkryla roušku.
Závista však ale muž, vnad božské Miliny hledě,
Čerstvější je je skrýt, než teď se pěstiti
sními.
Kposledu pokládá svou choť již
nalože, čistě
Připravené a přívětivou chutě záclonu
spouští.



Zutěšených se tu vnad a krás vždy
těšiti tuší.
Božstvo se rozchází: jakž jest to Chromcovi
mílo!
Radostná jest tvář a jasná bohyně
každé,
Bohů pošmourná, a naobličeji Marsa
Cos jak zasmušilá se valně mocuje závist.
Krásou potěšená toho kostela, Láda
tu sama
Způsob ukládá, čest jakou vzdáti jí třeba.
Obsluhy pořádá a ustanovuje i svátky,
Zároveň jsouc ona vtom i kněžna i
bohyně místě.
Jisto, že kdekoli má své Venuše
chrámy, tu jejím
Víc hana oltářům, než slušná děje se
pocta.
Pěkné děvčata zde, by přidaly ozdobu
kráse,
Uličují svých vnad, a zchytrale šperky
se fintí.
Která čím koho ví víc dosebe páliti
láskou,
Tím se prodává dráž květší bohyni
chvále.
Tam žena, nevzpomenouc, že manželi
slíbila věrnost,



Jednou coživa jde se scizím pěstiti
mužem.
Dar, jejž zamrzký svůj dostala vý-
stupek, dává
Voběti naoltář, kde mocná bohuje Láda.
Jinde odrodilí zas muži nátury dary
Divoce vyhlazujíc a vymužujíce se sami,
Vženský stroj se přetvořují a v Sva-
tyni Lády
Činí nejnižší, co mrzcí otroci, služby;
Volně i posvěcují tam pohlaví Žížlile
sličné,
To, co ztratili již, i to, jehož míti
jim nelze.
Odzmilelých než svých cti také bo-
hyně žádá
V Knídě, by nejkrašší vzor čistého vy-
dali ctění.
Ohněm posvátným tam vroucí plameny
lásky,
Prosbami vzdychání, a obětí outlota srdce.
Každá uznává vtom šťastném místě se
pěknost
Zabožství a čest se jí tak, jak Milině,
vzdává.
Tím kdo posílá své krásné dívčici prosby,
Jakby je nášel kní, tak vděčně je shr-
nuje Láda.



Rozkochaných se pár a pár tam vkostele
schází,
Tu se políbujíc, kde věrnost vládne a
stálost.
Tam si povzdychují ti, jichžto
děvčata kruté
Srdcem zkamenělým jak tvrdá skalina
trápí.
Vzdycháním se tam jích velká zmenšuje
muka,
Záře chlácholivá jim libé naděje vzchází.
Bohyně přislibujíc jich ublahoslaviti,
měrou
Jejich běd a utrpení, vždy šťastny je činí.
Žehrání, ač jedovatý šíp vstřeluje
vsrdce,
Rozjídá se i vněm, vždy vnitř se ta-
jiti musí.
Tajně potřeba snést své milé nápady vrtké,
Jak se přijímá nebe přísný osud a vůle:
Spravedlivějšíť tím, když směle najeho
ostrost
Odváží se kdo a smí si toužit a stejskat.
V Knídě se počítá mezi první bo-
hyně přízně.
Oheň plápolavý a vzteklý milosti zápal.
Srdcem svým kdo míň a kým víc láska
zas vládne,



Toho Krasopaní vždy zamilostníka si
volí.
Kdo zas necítí, jak velká lásky je síla,
Tomu nedovolí vjít dosvé svatyně nikdý.
Zdaleka posílá své vroucí bohyni prosby,
Svobodu zamítá, a smutnou nevoli žádá.
Svobody prost chce být, jíž nechce pro-
zbyti, krom ten,
Vkterém lahodivý chtíč sladké rozkoše
dřímá.
Žížlila naspanilé zvlášť v Knídě
laskavá panny,
Mímo jiných krás jim tichou daruje
skrovnost.
Slušně darem tím i vnady i krásoty
kryjíc,
Těm ceny udělují a oněm lahody libé.
Ale zavroucí zas vroucí oddati lásku,
Outlý živiti cit vsvém čistém srdci a
pouhém,
Slovem i upřímným svůj živý vyznati
oheň,
Krok ten nepejří zde žádného děvčete líce.
Samo srdce jen vždy tu šťastnou
hodinu určí,
Čitedlnost kdy má daň sladkou platiti lásce.
Kdy až vvytržení má oblahoslaviti
svého.



Ale bezvnitřní se vzdáti lásky a ohně,
Svévolnáť to věc; tím srdci se potupa
činí,
Bohyně uráží a svatokrádež se páchá.
Amor Knídyčanů zvlášť sobě vší-
maje, těžké
Šípy vybírá a těmi je hluboce raní.
Zhlídna, že roztomilá se smutí dívčice
krutou
Jinocha přísností a darmo klásce ho loudí:
Jejím vzdycháním se pohne a zhašuje
plamen,
Vkládaje komočení šíp dořeky Zapo-
menutí.
Vsrdcích dvou když zas, jichž láska
ještě se netkla,
První začíná se prudký vzmáhati oheň,
Takže utěšená se jim ta proměna líbí,
Sladká svoboda poznechutí, a se očima
zběhnouc,
Rochle se zapejří a v tom zběhu rozkoše
cítí:
Stále vypouští on čerstvé ztětivy šípy,
Rozžíhá i vždy jích oheň vplameny větší.
Nikdý nedovolí, by vroucí stydnula milost,
Buď ji roznítí, neb spěšně docela zhasí.
Nechtě, i natržená by dýl měla tížiti
pouta,



Chladné lásky a mdlé vždy vroucí zkracuje chvíle.
Schvalně nastrojených tam není hádek a svárů,
Smírů přinucených, ani tužby a žaloby teskné.
Zachází vše hned ten čas, jak láska se skončí,
Nikdý neuvidí se jiskry ohně, co hasne.
Živější však cit vždy vábí osoby outlé:
Větší zatírá tu menší vpaměti sladkost.
Vystřelil ztoulu bůh i na Aryadnu i Fedru
Střely přešpičaté a hluboce vsrdce je ranil.
Ženy ty láskou teď, teď záštím zůřivě vrouce,
Zřejmě dokazují, jak velká lásky je síla.
Takže vystřelený šíp ostrý ztětivy — Milka
Záhubivý jest hrom, jímž Zevs svět tresce a kárá.
Venuše pěknooká tam s Milkem zděluje práce:
Lásku vštěpuje syn, a matka vnadami mílí.
Děvice navštěvují tam denně Svatyni Lády;



Každá posílá své vroucí bohyni prosby;
Každá vyráží tam vmilé písni a krátké
Prostolibý svůj cit, jak srdce je, vněmžto
se rodí.
Jedna zpívala tak: Má někdy k Tyr-
sovi milost,
Mocná bohyně! vmém již srdci docela zhasla.
Královno! nežádám, bys mou zas zkři-
sila lásku;
Způsob raděi, nechť teď mne pěkný mi-
luje Dámon.
Bohyně překrásná! (tak druhá mluvila tiše,)
Zsil mne, ještě svou bych tajila jinochu
milost.
Načas rozpačitý jsa omé vpochybě lásce,
Vpozdním vyznání tím větší počije
sladkost.
Třetí zpívala zas: O slavná bohyně
Knídská!
Mně se nic nelíbí teď nežli samota tichá,
Nic než temný háj; teď všecka mě zá-
bava mrzí.
Miluji snad; ach! jistě že mám já
Dafnyše ráda!
V Knídě když připadají zas svátky
a ročnice slavné,
Jedním vsvatyni jdou i chlapci i
děvčata rázem.

Slušnou chválu a čest by písněmi Mi-
linë vzdali.
Než tam nepálí jí kecti oběti žádné,
Chválíc bohyni tím, když osvé zpívají
lásce.
Mládenec modrooký, svou drže
zaruku dívku,
Takto pronikavým jí hlasem dosrdce
zpívá:
Pěknohubou kdyžs zhlíd, ó mocný Amoře!
Psychu,
Šípem tím si se bod, jímžs mé teď
poranil srdce.
Stejný stvým můj los, a též mně
směje se štěstí:
Tys mé plameny čil a já tvé rozkoše
sladké.
Já sem v Knídě byl sám, a vše,
co spisuji, zočil;
Tam sem Temiru zhlíd, tam vní se roz-
kochal láskou.
Pokaždém ji uvidění, vmém srdci se šířil
Oheň plápolavý; chciť tam vté kon-
čině milé
Co budu živ sní žít: kdož štěstí mému
se vrovná?
Kdykoli vejdeme vchrám; jsem jist, že
doněho žádný



Člověk nevstoupí, an vvěrné lásce mě
předčí.
Kdykoli utěšený zas palác Žížlily vzhlídnu,
Budu myslit a mnít, že má vněm Temira bydlí.
Vzahradě nejkrašší chci trhati kvítky
a růže:
Kvítky vsypu jí vklín a růže zaňadra
strčím.
Temira dycháním zas obživovati je
libým,
Bude i nositi vždy: jsouť odemě kvítky
i růže.
Snad ji i doprovodím vtu hustou křovinu tmavou,
Vnížto kolikerý se semtam křižuje chodník.
Tam kdy zabloudí . . . Než mocný
Venuše synek
Skrytých tajemství svých vyjevovati
mi brání.





Vysvětlení slov pozatmělých.

Bohuje — kraluje co bůh 13
Božstvo — (coll.) bohové 9
Čeře se — malé vlny dělaje po řece . . . 5
Čistonitá — čiře, čistovniti nahá 9
Družina — tovaryšky 5
Hřmitele žena — Juno 7
Hřmitelkyně — to samé 11
Klok — ženský oděv, palla 11
Mílí, míleje — lahodě, zkrašluje 10
Milkuje se — lahodně zachází 5
Obsluhy — ceremonye 12
Odrodilí — nezdární, svrhlí 13
Ročnice — vejroční svátky, slavnost . . . 18
Rozkochaných — zamilovaných 14
Řeřabí — viz: čeře se
Skrovnost — mírnost, modestia 15
Svíží — čerstvou 4
Vymužujíce se — osvé mužství se připravujíce 13
Vzor — mustr 13



Šťastní žáci.

Blaze nám! ach, cožby dal
Mnohý zato, kdyby znal,
Což my nyní šťastní žáci
Znáti můžem lehkou práci.

Jaký poklad výborný
Může žáček pozorný
Veškole si vydobyti
Nacelé své živobytí!

Naučí se číst a psát,
Počty dělat, Boha znát,
Vesvětě se mravně chovat,
Štěstí lidské rozmnožovat.

Kdožby tedy líně chtěl,
Kdyby také vůli měl,
Místo školy doma sedět,
Aneb marných toulek hledět?

Kdožby neměl sradostí
Učit se, a spilností
Všemožnou se přičiniti,
Poklad ten si vydobyti?

Jan Zabranský.



Toužení pomilé.

Snad se nyní přiměsíčku
Pozahradě prochodí,
Sáhnouc rukou narůžičku,
Mne si namysl přivodí;

Snad vsvém tichém pokojíku,
Vněmž jí svítíš, měsíčku,
Sedí sama přistolíku,
Kloníc hlavu vručičku;

Snad i vzdychá: obych měla,
Koho žádám, přisobě!
Takbych smutně neseděla,
Poklade můj! přitobě.

Kní mne Bože! ať to bílé
Hrdlo její obejmu!
Ať ji líbám, ať mé milé
Tuto tesknost odejmu.

Jiří Palkovič,
Slovák.



Husařka a milostpán.

Páslo děvče upotůčka
Stádo husí, vstíně bučka.
Stoje a hlídaje nasvé stádo,
Byloby vědělo rádo,
Kolik mu těch husí dosta schází.
Počítá. Vtom podstín kněmu vchází
Milostpán té dědiny,
Táže se té děviny:

Kolik, milé dítě, husí
Máš vsvém stádě, jenž tě musí
Poslouchat; a jedním časem
Kolik hlav ty svojím hlasem
Jako kněžna spravuješ.
Řekni! tak se zraduješ.
Dám ti pásek skřížkem bílým:
Stoli jich je, či se mýlím?

Milý pane! usmálo se děvče,
Spány sem sic málo ještě
Mluvila; ale slýchám nasvé uši,
Učiti pánu nám že nepřisluší.
Pán se odsprostého jakživ nerad učí,
Své pak chyby vida, jeho zaně mučí.
Hledejte pravdy sám,
Nadání já vám dám.



Myslíte, že těch husí sto má býti;
Vidíte, řeklo, trhaje si kvítí:
Ještě jednou toli, a půl toli, a čtvrt
toli, a jedna
Býtby jich musilo dosta, a zase sedna,
Rylo prstem vtrávě díry.
Čítejte, řeklo: a dáte víry,
Nalezna pravdu, dívčici
Sprosté, vás učit nechtící.

Pán se snažil a čítal povždycky,
Srovnával to mathematycky.
Styděl se, že ho děvče prostou dávku
Povede jako slona nahedbávku.
Šlo mu oto jedno house;
Smejšlel, rukou čelo brouse.
Dítě počíná se tajně smáti:
Povím vám to, nechtějte se báti.

Bezjedné sto, to snadno víte, koli; 99
Pravilo sem, že ještě jednou toli
Kdybych měla, bylaby dvě stáda
Celé, vnichž je osm čtvrtí.
Jakž se vám to vmozku vrtí!
Pište osm třebas na mé záda. $^{8}/_{4}$
Půl toli a čtvrt, to vyznat nemeškejte
Že tři čtvrtky jsou; ty také kosmím
dejte. ¾



Nyní vyložím vám hádku,
Pane pomne napamátku.
Jedenáct tři sosmi činí $\frac{8}{4} + \frac{3}{4} = \frac{11}{4}$
(To jsou samé čtvrti.) Nyní
Pohněte svým mozkem, přeučený pane,
Kolikrát vám dosta bezjednoho stane
Jedenáct? zdaž ne devětkrát?
Můžete nyní shádkou hrát.

Devět je čtvrtka stáda mého 9
Celé uhodnete sám. 4
Zkušte! lhalali sem vám, 36
Pásku nechci slíbeného.
Jednou celé a půl a čtvrt a jedno house
Činí sto; to není žádná lest.
Pán se mrzel a děvče řeklo: nemohou se 36
Namne hněvat; jest jich třicetšest. 36
18
9
1
100

Již ale pásek můj mi dejte,
Víte, kolik husí mám. 11 : 4 = 99
Zhusařek smíchu nedělejte, 99
Sic vám hanbu udělám: 4
Že ste se, chodě dovysoké školy, 11 | 396 | 36
33
Nemohl vyučit přece ani toli, 66
Byste sčítal stádo husí 66
Až vám děvče pomoct musí. 11 : 4 = 99 : 36

Augustýn Kuča.



Lakomý a závistný.

Opustivše vlasti, žen i dětí,
Závistivým šel skoupý; Peroun s nimi
třetí.
Když svou cestu zkončili,
Já jsem Zevs, dí bůh: a byť ste toho
zkusili,
Oč mne prosit budete,
Toho dojdete.
Dostane, co bude koli první chtíti,
Druhý má to dvojnásobně míti.
Nechce závistný být prvním, na lakomce
křičí;
Lakomý než také prvním být se zpíčí.
Závistný, jsa rád, že skoupý toho pykne:
Vylup mně, ó Bože! jedno oko, křikne.
Stalo se. I tak, co v také získat měli době.
Stratil jedno závistný a skoupý stratil
obě.

Jaroslav Puchmír.

Marnotratnost.

Ráno Marnotratnost stkvostně snídá,
V poledne již ohryzky jen jídá;
K svačině má, co si vyvěří,
Na noc z prázdné mísy večeří.

J. Zabranský.



Žádost.

Kyžbych naden ptáčkem byl!
Přeslesbych se pustil,
Dotrní se pěkně skryl,
Semtam listím šustil.

Nadzem bych se honem nes,
Prohlídl krásná města,
Skrze kvítí, skrze les
Máby byla cesta.

Svůj kde mívá Běla byt,
Kady ráda chodí,
Ssebou přesmoc mladý lid
Jako blázny vodí.

Kde své lásky trápení
Mrtvým stromům jeví,
Studem tvář si červení,
Že má svědka, neví.

Jakbych dívce sradostí
Pěkné písně zpíval,
Vroucí nani milostí
Světvičky se díval.



Kdyby pomně vzdychala,
Tměla krásná líce,
Křikbych: Milkas volala;
Zde jsem! neplač více.

V. N.

Těžké vybrání.

Dívky dvě můj život sladit volí,
Popohnulo jich mé vzdychání,
Sladké, však jak těžké vybrání!
Obou nelze, jednu vzíti bolí.
Rusá, jako zlatá síje vrolí,
Lila, jemně hoří klíbání;
Prudkým hřeje ohněm kkochání
Pěkná, živá, černooká Lolí.
Zvolím prudkou lásku Lolinu,
Čili jemný oheň modrých očí?
Prudkýmť se i jemným rozplynu.
Slepě, vztáhna ruce, když mne zočí,
Která dříve khorkým prsům skočí,
Kprsům horkým slepě přivinu.

Jozef Jungman.



Volení.

Ať Hrdku pyšnou, kvůli věnu,
    Jenž nouzi zdá se výhost dát,
Kdo chce si volí zasvou ženu,
    Kdo chce si hledí oni drát:
Vmém srdci nepůsobí změny,
A nemá sjměním žádné ceny.

Též Pinky, jejíž příbuzenství
    A povyšený slavný rod
Mně mohlby pomoct kdůstojenství,
    A přeskočiti mnohý schod,
Mé srdce nechce rozmanité,
A hrdé, příliš šperkovité.

Ne Květku vmnohých kněhách zběhlou,
    Jenž libě hrát a zpívat zná;
A zacházeti umí sjehlou;
    Ať též si oni, kdo chce, dbá.
Ta jest mi tuze usměvačná,
A chlubná, žvavá, uštěpačná.

Též Důrku, jejíž krásy chvála
    A pověst táhne hochů roj,
Byť pak se sebe lepší zdála,
    A nejnovější nesla kroj:
Přec nechci zatu krásy cenu
Ji sobě zvolit zasvou ženu.



Ach! tebe Bělo! srdce volí
Ač nejsi nejkrásnější zvšech;
Ač nemáš vjmění statek celý,
A nečetla si mnohých kněh:
Ač nejsi zvysokého rodu,
Přec nemáš přitom žádnou škodu.

Však prázdna pejchy, nádhernosti,
A jiných zzvyku jdoucích chyb,
Jest tichá, šetří sobě ctnosti,
A neschází jí bystrost, vtip.
Ji jedinou si srdce volí:
O šťastný budu, jestli svolí!

Šeb. Hněvkovský.

Volení ženicha.

Vslzích celá plynu,
Div že neuhynu,
Svět se kolem semnou točit zdá!
Koutrpnosti tebe,
Dobrotivé nebe,
Nevymluvná pohni ouzkost má!
Mám si Bártu vzít,
Otrokyní být
Muže bohatého,
Ale nelidského.



Protož denně nové
Moji rodičové
Výmluvy si vynacházejí,
Proč mi kzasnoubení
S Jankem dovolení
Oživý svět dáti nechtějí:
Ježto přece vím,
Žebych mohla sním
Bľaze živa býti,
Již již ráj zde míti.

Bohatý sic není;
Ale k vyživení
Manželky i dítek dosti má:
Zdravíť jest a silný,
Šikovný a pilný;
Vše se daří, dočeho se dá.
Skrovnost miluje,
Hry se varuje;
Promrhat se chrání
Svého nadělání.



Vžádné veselosti
Zmezí nevinnosti
Ještě nikdý jakživ nevyšel;
Slova špinavého
Zpočestných ust jeho
Ještě nikdý žádný neslyšel.
Vněm se neshledá
Žádná škaredá
Hněvu náruživost,
Lest a podezřivost.

Dobrého všem přeje;
Radost se mu děje,
Můželi včem jiným sloužiti.
Slíbíli co komu,
Těš se jistě tomu,
Že to bude hledět splniti.
Sotva nacelé
Zemi přítele
Najdeš věrnějšího,
Vlásce stálejšího.



Stkvít se krásou více
Mládků jiných líce
Nežli jeho; což já nato dbám?
Ženicha jen ctného
Duchem spanilého
Míti chci, a toho naněm znám.
Mezi mládenci
Mými vlastenci
Neníť moudřejšího,
Ani ctnostnějšího.

O by ho jen znali,
Snadby přece dali
Rodiče mi vůli, jeho být.
Ještě jednou kleknu,
Toužebně jim řeknu,
Že mi nelze jiného si vzít.
Tak že hodného,
Ušlechtilého
Nemohou mít zetě
Jak ho, vcelém světě.



Prosit nepřestanu,
Aniž dříve vstanu,
Až mi slíbějí vtom vyhovět.
O! to bude radost,
Když má vroucí žádost
Uslyší tu zlatou odpověd.
Že ho Jankem svým
Jmenovati smím!
O! dejž, prosím tebe,
Dejž to, dejž to nebe!

J. Zabranský.

Vlastnosti nevěsty.

Přetěžký mi kámen ssrdce sňal
Hančin bratr, když mi zprávu dal.
Že již přece dovolení,
Poněmž toužila,
Ksvému semnou zasnoubení
Hanka nabyla.



Jakžbych nebyl ztoho povděčen.
O její jsa ceně přesvědčen:
Všecka zboží prach a pěna
Jsou jen proti ní.
Hospodyně, matka, žena
Bude hodná zní.

Zdravá jest; a všecku práci zná,
Dělnice je neunavená,
Lenošit jí není dáno;
Kpráci vesele
Předjinými skoro ráno
Vstává zpostele.

Vzhůru byvši, než se rozední,
Uvečer se klade poslední
Sradostí, že užitečně
Strávila zas den;
Začež líbezný jí vděčně
Lahodívá sen.

Nadpořádkem domu stále bdí:
Jak i sama čistotou se stkví,
Tak i (nemrzíť ji dílo
Přiuklízení)
Stkví se všecko, až je mílo,
Vcelém stavení.



Sčistotou i sprostnost spojuje,
Vší se nádhernosti varuje.
Statku nebude mi mařit:
Neníť outratná;
Opatrně hospodařit
Bezląkomství zná.

Ochotná jest její oučinnost,
Bezpoškvrny její nevinnost,
Chrání se i stínu zlého;
Boha miluje,
Znát a plnit vůli jeho
Vždy se snažuje.

Rodičům, jakž věc jest příslušná,
Poddána jest vždy a poslušná.
Zpříčiny, ač velmi vážné,
Barty nechtěla:
Naodpor přec — jen jim snažné
Prosby stavěla.

Osestry a bratry pečuje,
Vším, co má, se sními zděluje;
Barvami ctnost spanilými
Vždy jim maluje,
Příklady i činy svými
Kní je vzbuzuje.



Zlásky kpokoji a svornosti
Tiše snáší cizí křehkosti.
Chybující napravuje
Spřívětivostí.
Všecka sobě podmaňuje
Srdce vlídností.

Přízeň její není vrtkavá,
Kemně zvlášť je velmi laskavá.
Krásná jsouc již mohla lehce
Muže dávno mít;
Žádného však promne nechce:
Neb jen mou chce být.

Slovem: výborná jest osoba,
Děvčat zrcadlo a ozdoba.
Sní živ budu jako vháji
Ptáček ssamičkou,
Aneb raděj jako vráji
Adam s Evičkou.

J. Zabranský.



Staroušek.

Poslechněte lidinky,
Co vám budu vypravovat:
Stařec chtěl se zamilovat
Dohezounké dívčinky.
Hleďte, hleďte lidinky,
Dohezounké dívčinky.

Ubohému stařečku
Láska nechtěla dát spáti.
Přesmoc musil vesnách hráti,
Tisknout pannu ksrdéčku.
Hleďte, hleďte ksrdéčku
Tisknout pěknou dívečku.

Sotva zesna poskočil,
Jak páv vyzdvihoval paty,
Zlaté nasebe bral šaty,
Pentle sobě otočil.
Hopsa, hejsa poskočil,
Pentle sobě otočil.



Sportovými třapečky
Jako čamrda se točil;
Jak jen naulici zočil
Skotačivé dívečky.
Hleďte, házel třapečky,
Jak jen viděl dívečky.

Kdo ho viděl, každý řek,
Že mu holka udělala,
Marcipánu jisti dala;
Neboť láskou skoro lek.
Hleďte, hleďte každý řek:
Starý blázen láskou lek!

Jak chrt chvátal knevěstě,
Hlavou, očma semtam házel,
Dnes je holka má, se sázel,
Ským se potkal nacestě.
Hleďte, když šel knevěstě,
Pannu potkal nacestě.

Radostí se srdéčko
Staroušk ovi smálo vtěle.
Jako mladík mluvil směle:
Vítám tě, mé sluněčko!
Jak med sladké srdéčko
Vítám tebe dívečko!



Pročpak jako růžinka
Jarní si se vystrojila?
By jak anděl zalíbila
Zlatá se mi dušinka.
Hleďte, hoši, dívčinka
Dnes je jarní růžinka.

Viďte, viďte lidičky,
Že mám holubičku pěknou?
Darmo předmne hoši kleknou.
Nedám krásné dívčičky,
Věřte, věřte lidičky,
Nedám hochům dívčičky.

Kdyby přinesl celý svět,
Dával zani někdo nebe:
Nedám, nedám kupci tebe,
Panno sladká jako med.
Nech si, řeknu: nech si svět,
Rájský kvítek promne vzkvet.

Dívečka se zarděla,
Tváře pěkné zakrývala;
Jakby starce milovala,
Studem říci nechtěla.
Hleďte, proč se zarděla,
Starci říci nechtěla.



Kzemi sklopic očička,
Šátkem hrála dívčička.
Nastarce se usmívajíc,
Milostně se upejpajíc,
Hleďte, zamkla očička
Potutedlná dívčička.

Stařec div se nezfantil,
Umilenky poskakoval,
Hory doly přisliboval,
Hrůza divů narantil.
Stařec div se nezfantil,
Hrůza skoků narantil.

Poď sem, zlatá hrdličko!
Poleť ksvému mužíčkovi;
Co chceš, klénoty a kovy,
Šaty dám ti, hubičko!
Poleť, zlatá hrdličko!
Buď mou ženkou, růžičko!

Jako cukr, jako med,
Jako trnky, jako višně,
Když se květem líčí pyšně,
Má je panna, růže, květ.
Hleďte, samý cukr, med,
Má je panna, růže, květ.



Žádné vsvětě knížátko
Nemá jak já pěkné ženky:
Docizin jdi promilenky,
Hledej, kup si děvčátko;
Řekni, řekni knížátko,
Mášli jak já děvčátko?

Jak sem krásná dívečko
Naulici viděl tebe,
Hned mi, jakbych získal nebe,
Poskočilo srdéčko;
Jak sem spatřil slunéčko,
Okřálo mi srdéčko.

Stařec jako děťátko
Udívčičky poskakoval:
Hezké sem si zamiloval
Roztomilé děvčátko;
Krásné jako poupátko,
Čerstvé jako srnčátko.

Tys můj milý zlatoušek!
Panna sladce promluvila,
Ubohého rozškádlila.
Hopsa, skočiv staroušek,
Hejsa tvůj jsem zlatoušek,
Žvatlal jako papoušek.



Okolo své perličky
Jako had se kolem točil.
Nastojte! vzdych, jak smrt zočil,
Místo pěkné dívčičky.
Hleďte, hleďte lidičky,
Pěkné došel dívčičky!

V. Nejedlý.

Vzbuzení kradosti vmáji.

Šeb. Hněvkovskému.

Pročpak soužiti se máme
Vkvětu krásné mladosti?
Proč i hned se podáváme
Mrzké světa ouzkosti;
Když se naše mladé tváře
Bleskem stkví co zorní záře?
Mladá vžilách teče krev?
Když zust plyne libý zpěv?

Proč se varovati třesku,
Jehož staří necítí?
Čili slunce vštědrém blesku
Nanás více nesvítí?
Což se země proměnila,
Přirozenost někam skryla?
Což vnoc proměnila den,
Rmoutíc mladé hochy jen?



Vždyť tu vrozkoši vše plyne;
Radost, máti mladosti,
Svěncem čerstvým hochům kyne
Vcelé přirozenosti:
Vždyť až mílo větřík věje,
Vždyť se vonné kvítí směje,
Plesá zelenavý háj,
Zas že přišel nový máj.

Vždyť zas slavík nadvětvičkou
Vhlučném libém zpívání
Raduje se sesamičkou,
Slavě nové svitání:
My pak samibychom chtěli,
Kdyžbychom si nejvíc měli
Věku svého vážiti,
Žalostmi jej zmařiti?

Ejhle! čas jak šipka jede,
Nikdež nemá žádných bran,
Okamžením blíže vede
Dověčnosti tmavých stran.
Kdožpak může ubrániti,
Kdož jen mžitkou zastaviti
Čas by neutíkal nám?
Aniž největší král sám!



Ach, jak jednou budeš vhrobě,
Nebudou tvé písně znít;
Nepokvete jaro tobě,
Nebudeš své Běly mít.
Nevzejde víc zorní záře,
Pomine tvé krása tváře:
Vzroste vhrob tvůj vlčí mák,
Smutně bude zpívat pták.

Ještě smrt jest vzdálí dosti,
Mladosti cíť odplaty!
Užívejmež veselosti,
Potěšme se sděvčaty!
Sladšíť jedno políbení
Teď, než kdyby vokamžení
Holky chtěly tisíc dát,
Když již budem věčně spát.

Jan Nejedlý.

Kesvátku (jmeninám) p. Jozefa Dobrovského.

Plyniž ztebe bezpřestání,
Dobré nebe, požehnání
Na Jozefa Dobrovského,
Muže výborného!
Zato snažně prosí,
Jenž ho vsrdci nosí

Jan Zabranský.



Dub Černohorský.

Píseň

Jeh'o knížecí osvícenosti

Jozefovi z Švarcenberku,

vévodovi krumlovskému,

etc. etc.

obětována 19. března 1800.

Jakž libou, vděčnou radost pociťuji
  Vté drahé, zlaté hodině;
Ó Strome vzácný! Když si rozvažuji,
  Že vtéto milé dědině,
Kde hojnost plyne z Zbytečnosti rohu,
Já pod Tvůj stín si polehnouti mohu.

Oh! dnes se vrší štěstí mého míra,
  Když, vpěkném svatém zápale,
Má vděčnou píseň zvučná zavzní líra
  K Tvé věčně stkvoucí pochvale.
Kyž duchu mému, jak mé srdce touží,
I živý cit i jasná slova slouží!



Již Parnas Tobě mnohé podal kvítí:
I já k Tvé slavné paměti,
Dnes Tobě slušný, jak ho srdce cítí,
Dar čisté nesu oběti.
Buď píseň tato, již ti světím předkem,
Mé jasným K Tobě uctivosti svědkem!

Ó Strome vzácný! Tobě všírém celém,
Co samovládci, okolí
Se pyšné bouči nízkým klaní čelem,
a bujné koří topolí.
Ty velebný čníš nadbřézi a bory,
Jak vážný Boubín nadokolní hory.

Ač mnohé hněte závist, pobodoucí,
By dostižiti hleděli
Tvé jasné čelo koblakům se pnoucí:
Vždy marnost chtíče zvěděli.
Ty všecky předčíš mocí nejsilnější,
I krásou květnou, nádhernou i vejší.

Jak Tvé se chlubně rozprostírá rámě,
A knebi strmí vysoko:
Tak kořání Tvé, statné moci známě,
Jde dostřev země hluboko.
Byť sroj se lítých na Tě větrů sjelo?
Tvé všem se směje nepohnuté čelo.



Kde dvě se hory spojujíce stojí,
Tvůj mezi jejich rameny
Se výtečný kmen utěšeně trojí,
A bujné žene pupeny.
Ty, jak ty hory, nanezhubné skále
I věčně stůj i rozložuj se dále!

O jakž Tvé větve zelenité bují!
A, pěknou čilé mladostí,
I nadějí Tě tichou napojují,
I sladkou kojí radostí.
Ta každá, kvetouc vjarní krásy době,
Se chlubí tím, že podobá se Tobě.

Jakž libý pohled radostnému světu
Ta pěkná větev zjevuje,
Co vloni vmáji, rozvinouc se zkvětu,
Již chlubně vzhůru střeluje.
O větev krásná! kvěť a budiž zdráva!
Buď rozkoš naše, jakos naše sláva!

Kdož sílu Tvou i pěknost dosti zchválí?
A zvelebí i ochranu?
Nechť déšť se lije, slunce parné pálí;
Kde jistší najít obranu?
Tvůj dešti list i horku mocně brání,
A kryjícím se podněj mílo clání.



Tu mladý Dámon, starost pudě černou,
Se pod Tvé listí ubíhá;
Co k Tobě čije, písní jeví věrnou,
Až les i mez se rozlíhá,
A, včistém leže pěkné Miny klínu,
Chlad líbezného blahoslaví stínu.

Tu ptactvo, jehož vlibém vábí máji
Tvé tichá hojnost krajiny,
I sladké krmě, jakož vžádném háji,
I šťastné dojde rodiny.
Tvůj svatý vrch a husté, stinné listí
Byt bezpečný mu předostříži jistí.

Zde pěknopérý utěšeně vrouká
Ssvou milou doupnáč samičkou;
A podhustou i vnoci sedě houká
Tam šerý slavík větvičkou.
Toť Tobě každý píseň vděčnou pěje,
Že list mu stínu, větev hnízda přeje.

Kdy Tvá se láska na Tvé služebníky,
Jich poblažiti, nezmění;
Tuť všickni, vinné oddajíce díky,
Se věrnou službou odmění,
A Tobě, písní velebíc Tě pěknou,
A kvítím vonným obsypouce, řeknou:



Zima Tě dlouho očím našim zkryla,
Listí odňala, větve zasněžila:
Dejž, ať Tvé zas Čechva sličnost vlídné
Postavy zhlídne!

Prozřeloť jaro! všecko život čije;
Kvítím louka a strom se květem kryje:
Jasně sloní nebe a vší se země
Raduje plémě.

Ozdobo lesů! v dnešní jarní době
Vše se sklaňuje srdcem věrným Tobě;
Šťastná Tebou dědina pleše celá
Rozveselelá.

Vprospěchu stálém nechť Tvůj peň se dýlí
Větví hustne a kořání se sílí;
Nechť Tvé listí rozmile vlibé kráse
Rozzelená se.

Osudu láska, který vztáhna ruku,
Stíní jívu a mocnost láme buku;
Chraň Tě zrádné vichřice, blesku zlého
Naměřeného.



Jednoho ještě srdce naše žádá:
Nechť se kpoupěti poupě ročně střádá,
By se zjara spanile zratolístky
Rozvilo vlístky.

Blaze, ó blaze budem tehdy žíti,
Hojnou potěchu, radost, štěstí míti;
Tím Tvé jasné stane se oslaveno
Pověky jméno.

A. Puchmajer.

Zlatý věk.

Ptáš se, kdy věk zlatý vsvětě kvet?
Dokud neznal zlata svět.

Š. Hněvkovský.

Příkladné květiny.

Děvče, kteréž odoutlosti
Milostenky pěstují,
Kteréž nyní květrnosti
Francké mody vzbuzují;
Poslyš mne, bys vjarní době
Zkvětin vzalo příklad sobě.



Hle, jak tu se rozpuluje
    Tulipánek mladičký,
Jak tu pěkně vyblyskuje
    Lístek jeho každičký.
Jaké vnady, všecko křičí,
Tento mladý kvítek líčí!

Motýlové přiletují
    Poprášení ozdobně
Skvětinkou se pohlazují;
    Mžitkou však zas podobně
Jako vzácní větrníci
Třepetají pokvítnici.

Konvalinka, onaž míle
    Sladkou vůni vylívá,
Nevinně se této chvíle
    Vnízké trávě zasmívá,
Nepohrdá květinkama,
Rozkoš má jen vsobě sama.

Vyskytneť se moudrá včela,
    Vsrdéčko se vluzuje;
Nebo jakžby nevěděla,
    Že se med vněm zdržuje,
Když i ztéhož kvítku proni
Milostná již sladkost voní?



Mášli jedno krásná býti
Roztomilá dívčičko,
Čiliž také vůni míti,
Jako toto kvítičko?
Chcešli, by co motýlové
Přiletali hošíčkové?

Čiliby tvé našly ctnosti
Mládenečka takého,
Anby šetřil nevinnosti,
Šetřil srdce čistého?
Ctnostná buď, a krásná vctnosti
Kvésti budeš dověčnosti.

František Najman.

Na Dudka.

Dudek jako páv se hrdě staví:
Neznám poctivého muže, praví.
Jakpak může znáti poctivého?
Znát jen sebe jedinkého.

V. Nejedlý.



Odkládání.

Zejtra, zejtra chcem se učit,
Polepšit a prací mučit,
Říkají vždy lenoši;
Času ještě dosti máme,
Zejtra všecko poděláme;
Dnešek nám buď krozkoši.

Zejtra? ale zejtra bude
Kromě té, co vám dnes zbude,
Práce opět všeliká:
Máť své zejtřek povinnosti
Jako dnešek nastarosti;
Snímiž dost co činit má.

Zejtra? ale zejtra ráno,
Co dnes bylo zanedbáno
Kzejtřku odloží se zas;
Předrahý pak zatím mine,
Než si lenost odpočine,
Bezčinů a zásluh čas.

Zejtra? Zejtra ale lehce
Ač se tomu věřit nechce,
Může již již pozdě být.
Dnes se vám již večer lůže
Vtruhle umrlčí stlát může;
Zejtra můžeme již hnít.



Zejtra? já tak nebezpečně
Nechci hrát. Ach, odstup věčně
Odemne ta slepota!
Omně dobře psáno — jistě! —
Má i nadnešním být listě
Vknize mého života.

Jan Zabranský.

Oda

nadůstojného pána, pana

Stanislava Vydru

roku 1798.

Jakýž jazyk oslaviti
Činy tvé dle hodnosti,
Jakéž písmo rozhlásiti
Může kvlasti vroucnosti?

Vlastenče! jenž Čechům svítíš,
Jako měsíc vnoční čas!
Oheň český vsobě cítíš,
Otců našich slyše hlas.



Ty, jenž vchrámě oslavuješ
  Slovem Páně jazyk náš,
Hvězdám běhy vyměřuješ,
  Mocnost planet, slunce znáš:

Tisícůli není dosti,
  Jimž si českým otcem byl?
Vjichž si srdce lásku kctnosti,
  Lásku kvlasti českou vlil?

Rek se slaví navěčnosti;
  Proč? že svatý rušil klid;
Že i vkruté nevážnosti
  Zbořil města, zhubil lid!

Mnohem líbeznější bývá
  Slávy nesmrtedlný zvuk,
Kdyžto upotomků zpívá
  Vhlučných písních český vnuk;

Když i jménem jmenovává
  Svelkým často plésáním,
Když i často vyvolává
  Zhrobu smutným vzdycháním,



Toho, kdož vlast uměl ctíti,
Kdož se snažil svatou ctnost
Voutlá srdce česká vlíti,
Sláskou kvlasti, pudit zlost.

Co ten blesk? zdaž vnoci zháje
Knám se snáší duchové?
Což ste blaženého ráje
Opustili Čechové?

Proč? by snad ste pomsty vzali,
Pomsty hodné nadnámi,
Potomci že tvrdě spali,
Že sme nešli zavámi?

Proč tak smutně k nám se věješ
Balbíne, ó Čechu náš!
Již se nanás míle směješ;
Což pak Čechy ještě znáš?

Vydrovoliž jméno psáno
Jest i vknize věčnosti?
Jestli proněj přichystáno
Lůžko věčné radosti? —



»Mníš, že okem nehledíme
Navás Čechy bedlivým?
Šlechetných že nevidíme
Želem jatých tesklivým?

Vědouc, ledva počne zráti
Všeho lidstva myšlení,
Činů, ježto má se státi,
Zlé neb dobré skončení?

Slavnější což může býti,
Nežli čest svým předkům vzdát,
Je i vlast, i jazyk ctíti,
Ojích zvelebení dbát?«

Balbín šlechetný tak pravil;
Nazemi zvuk libý zní;
Vtom se vráji svatém stavil,
Kdež se praví Češi stkví.

Hoden lásky supřímností,
Ovlast svou kdož pečuje,
Pevně ji a shorlivostí,
Jak ty Vydro, miluje!



Tyť jsi neustupná skála,
    Kteráž hlavu knebi má;
Byťby nasvých křídlech vála
    Strašným hřmotem bouře zlá.

Tvá se jako slunce stkvíti
    Sláva bude všecken čas;
Všech ti Čechů bude zníti
    Posta letech vděčný hlas.

J. Nejedlý.

Oda
na
Jana Žižku z Trocnova.

Kdo zvláště předčí vboji nadvlastence,
    A vlasti slavně poslouží;
Ten nezvadlého, bobkového věnce,
    A písně chválné zaslouží.
    Čímž lépe se mu odslouží?
O blaze mně, můj duch že toho muže,
    An vchrámě živé paměti
    Se bude věčně třpytěti,
I rekovné i slavné činy může
    Teď věrnou písní opěti.



O Žižko! první mezi Čechy reku!
Ty hrozný Husův mstiteli!
Cos kslávě vlasti, vlítém boje vzteku,
Těch potřel všech, co hleděli,
By zhasnouc, zašla vpopeli.
Tys důkaz jasný všemu podal světu,
Co, láskou kvlasti ztuženo,
Co české může rameno;
I mužstvím tvým (ó bodejž vstálém
květu!)
Jmě české bylo zvěčněno.

Ha! což to vidím? nač ta Němcův hejna,
Ten koní dusot, zbraní zvuk?
Zde statný Odry bydlitel i Rejna;
Tu valný horačiny pluk
Se s Alp a s Apenýnu shluk;
Kam chvátá Uher, soused bratra Lecha?
Kam cviční nesou Sasici
I ostrý meč i sudlici?
Ti všickni naodpapežence Čecha
Svou mužnou zbrojí pravici!



Již zástup ten se (probůh!) do Čech valí,
Jak černá mračna kobylek.
Kdož naty zhoubce, tvé co štěstí kalí,
Dá tobě, vlasti! posilek,
A volný oddech, odchvilek?
To hlučné vojsko, ano vztekem supá,
Jak povodeň se rozlije,
Co zaskočí, to vyžije;
Jich hřmotné koňstvo, luka, rolí zcupá,
A řeky valné vypije.

Tu, hlas tvůj, Žižko! povší vlasti jdoucí,
Všech věrných Čechů posvolá.
Kdož mužné ruce, srdnatosti vroucí,
A tomu ohni odolá,
Co vsrdcích jejich plápolá?
Jakž hoří chtiví naty cizozemce!
Tys přišel, zhlíd, se postavřl,
A šik svých Čechů opravil;
Jak vicher plívy, rozprášil si Němce,
A sebe s Čechy oslavil.



Ty žatecké až podnes stojí planě,
I brodské stojí rozhory,
Kdes, jak chrt prudký plaché žene laně,
Hnal, srekovnými Tabory,
Ty baby Němce zahory.
Tvůj Žižkov pyšné připomíná Praze,
Jak tvář se její vzjasnila,
Když Sasy kolit, spatřila,
A tím (již těžce oddychajíc) blaze
Dchu volnějšího nabyla.

Teď v Němcích, mstě se, zato pohanění,
Že Šváb se do Čech vyřinul,
A Hus, Čech slavný, tam, kde Rejn se pění,
Tak přehanebně zahynul,
Svůj praporec si rozvinul.
Vy saské svědčte, záchebské i valy,
I rakouské vy pahorce!
Jak, svysokého sochorce,
Stím českým lvem tam chlubně plápolaly
Ty pěkné české praporce!



Tu sláva jasná, hlučnou držíc troubu,
A naperutech pověsti.
Tvých mužných činů milou letí chloubu
Všem světům vznámost uvesti,
A rozhlasem tě roznesti.
Kde vvojště strašné zahučí tvé jméno,
Tam zatím zvukem, vzápětí,
Hned strach a hrůza zaletí.
Tvým již je jménem vojsko ochromeno,
A než tě zhlídne, vrozvětí.

O Žižko! slavný (ktomu slepý!) reku!
Vždy, jako věrná družina,
Se natě smálo, vkrutém války jeku,
Ač zrádná, štěstí, ženina.
Kde rovný tobě hrdina?
To štěstí svrhlo reka Hanybala,
Ač slavné potřel u Kany
Ty lidohromce Římany;
Tys vždy a všudy, kde se bitva stala,
Zbil škodné Čechům Germany.



Tak jasným slávy osloněný bleskem
 Když domů, světu kzávisti,
Se vítězným a hlučným vracel vřeskem,
 A namilé nes ratisti
 Čech hojné z Němec kořisti:
Jakž radostným tě každý vítal hlasem,
 Kde který Čech byl vlastenec,
 Muž, dítě, panna, mládenec:
A bobek tobě vděčná vlast tím časem
 I růže vila uvěnec.

Ach! jakžs ten věnec, vstřevách vlasti
 brodě,
 Svých bratří krví pokropil,
Kdyžs potom zle, vše lidství ssebe shodě,
 Se zbraně nani uchopil,
 A dost jí želů natropil!
Načs zemanům a mnichům páchal škodu?
 A, pustě vzteku otěže,
 Hnal natvrze a navěže?
Čis mněl, že jest to ještěrčího rodu,
 Zde pověr, skrejš, tam loupeže?



V těch rozvalinách, které smělce nutí,
An vně se pustí, koutěku,
Cos přehrozného dnem i noci kutí:
Tyť podadí, věk odvěku,
Vždy strašný obraz člověku.
Jak strašně větry šimějíce hučí
Skrz ty tvé zhouby paměti!
Tu často v noci slyšeti,
Když hrozná v tmavé sova díře skučí,
Hu! duchy smutně upěti.

A. Puchmajer.

Čáry.

Co si dívko jedla,
Že si celá zbledla?
Co si dělala?
Očko jindy jasné
Hořem mře a hasne,
Ústa zmodrala.

Kde si dívko byla,
Jakés čáry pila?
S kým si mluvila?
Omámená jedu
Z lahodného medu
Si se napila.



Kde si dívko spala?
Můra tobě vzala
    Ztváře růžičky.
Ta ti udělala,
Sněhu vysypala
    Vjasné tvářičky.

Proč se očma svýma
Jak saň dívky zlýma
    Nalov hrnuly?
Podzrádnými fochy
Vešlas mezi hochy,
    Ti tě uřknuli.

Což ti uděláme,
Proti čárům dáme
    Vhorké nemoci?
Kde kdo líky znáte,
Proti lásce máte,
    Poďte kpomoci!

V. N.



Děvčí boj

Zpěv třetí.

Provás samodruzi, samodružky,
Toulající panoši a dívčice,
Překrásné, co Lády sličné služky,
Které ste se stkvěly v Čechách bloudíce;
Provás spouštím já se scesty vzpívání,
Opouštěje hradu, opouštěje Kasala;
Zanechav i chasy jeho, by se vyspala,
Následovat dychtím vpatách vaše toulání.

Kde mám začit? kterých dívek příhody
Potomkům mým vážně mám spíš vypravovat?
Zdali vaše, jak ste sestry vábic návody
Nahrad znaly vtipně připravovat?
Čili vaše, kterýmž Vlastiny se kázně
Odnechtělo, jak jste bezvší bázně
Klásce jsouce nachýlené
Vlesích bloudívaly rozptýlené?

Aneb raděj, mám-li statné rekyně
Ovás zpívat, jakste samojedině
Mnohým dívkám pomáhaly směle,
Jakby svámi táhlo vojsko celé? —
Která rozpaku mne sprostí bohyně? —
Milko kážeš, abych oudatné Dance
Zazpíval, a dělal vzdržování konce.
Ale kde ji najdu, vkteré krajině? —



Prozřetedlná Vlasta, která přezvídala,
Kdyby Děvín měl být dlouho obležený,
Žeby je přec hlad a síla udolala:
Vyslala ji, mimo jiné, obsazený
Hrad by děvčí rozbořili,
Sděvčaty pak k Vlastě přirazili.
Ta se k Libehradu, ta se k Sedlu brala,
Danka sama k Ronovu se brala.

Hle tam panoš vetřpytícím odění
Bere sem se naklusáku plavým.
Neděsí se Danka ztoho vidění;
Ale vstříc mu pádí okem nelaskavým.
Jako mudráci to uvádějí pravidlo,
Kdoby myslel spatřit strašidlo,
Aby místo outěku a žehnání
Kněmu kráčel, že vždy najde klamání;

Takto dívky proti samotnému reku
Neďaly se nikdý dooutěku;
Ale naněj statnou myslí udeřily,
Nadmuži tím obyčejně zvítězily.
Tak i Danka volala hned zevzdálí,
Bradáči! řkouc: vzdej se Ladonově
dceři,
Dokud meč se můj vtvé krvi nekálí;
Ať dnes nejsi dračkou líté zvěři.



Panoš cizí zneobyčejné té řeči
Dal se dohrozného smíchu,
Řka: Já nechci sdívkou sáhnout kmeči;
Nechci kráse tropit nesnází a pychu.
Těmi slovy pobodnuta více kzlosti,
Řekla: Darmo zakrýváš své nesmě-
losti;
Žádné nemáš dřevce; skoně sstup!
Mečem a ne smíchem dívky tup!

Panoš důvěřuje moci své se síly,
Mysle, žeby sdívkou rvačka
Byla jenom hračka,
Chtěl si provoditi kratochvíli,
Bráně se jen svahavostí.
Ale dívka naněj vrážíc sstatečností,
Bylaby ho přemohla hned vmalé chvíli,
Kdyby se byl nesebral hned sochotností.

Povstala tu teprv půtka krutá,
Danka statná stála nepohnutá.
Rány zaranou hluk hlahol rozhlašuje:
Jako stoletého dubu hřmící pád,
Který jiným stromům nedá stát,
Polese les hlučně opakuje:
Tak hřmot rozlíhal se zbraně,
Vítězství se kžádné nechýlilo straně.

Až pak panoš žádostivý smíření
Počal: krásná dívko! kčemu naše války?
Že jsi statná, není třeba zkoušení;
Mne sem žádná nepřátelská zlost kvám
zdálky,
Ani špatná žádost loupeže neb zlata
Nepřivedla; ale jenom všetečnost,
Podívat se naděvčata,
Kterých hrdinská jest rozhlášená ctnost.

To se vyznat musím tobě kchvále,
Že sem válčil shrdinami stále;
Neshledal sem rovných tobě vudatnosti.
Já jsem Restov, moskvanského vůdce syn,
Až knám přišla pověst vašich čin.
Přemnozí ji mají zavymyšlenosti;
Sám sem této smál se novině,
Až sem zkusil sám vás rekyně.

Všecko dobře, Danka zaodpověd dala,
Že jste rek a cizí, poznávám já zvšeho.
Ale jakživa sem muže nižádného
Zhola bezvýminky nevydala.
Musíte, dle pravidla, ztřech jedno jen
Sobě zvolit; buď být vděvčím hradu,
Aneb zasebe dát dívku zanáhradu,
Nebo samodružit snámi rok a den.



Nato rytíř: Nejsem ještě přemožen,
Kpokutěbych byl již odsouzen.
Přec však, statná kráso, stebou táhnout
Neslibuji rok a den,
Ale jak chceš dlouho sama jen,
Vnebezpečenství chci protě kmeči sáhnout.
Podavše si ruce, byli dobří přátelé,
Pocestě si rozmlouvali vesele.

Pověz mi, proč krásná dívko, (neb to
jméno
Též i bojovnice rády slyší,)
Pověz, panoš pravil: neb jest rozhlášeno
Vaše panování; vaše skutky vyšší;
Jakste přišly kvelikè tak slávě?
Nebo podnes unás nevěří to mnozí;
Ale co sem zkoumal nyní právě,
Zajisté se nevěřící toho zhrozí.

Milý reku! vece Danka, pověditi
Chci vám dle mé skrovné mohutnosti.
(Kterážpakby dívka mohla odepříti
Jevit slávu děvčí srdnatosti?)
Ale kdybych měla všecky příhody
Vypravovat, nebylabych spovídáním
Hotova ni sesvítáním;
Povím vám jen tknoucí naší svobody.



Snad vám povědomo, jak všem v čes-
ké zemi
Pod Libuší zlaté kvetly časy:
Podtou božskou kněžnou, která mezi všemi
Knížaty se stkvíti bude nadokrasy.
Její pověst vždy se oslaví;
Ona utisknuté naše pohlaví
Odnátisků mužských hájila,
Zotroctví nás jejich vysvobodila.

Snad jest uvás také ten zvyk zlořečený,
Muž že může sženou nakládati
Posvé vůli, jak chce, vytejrati;
Když jest jí již nabažený,
Opustit ji vnouzi nevinnou,
A se ohlížeti ojinou?
Ty a jiné věci ona zakázala,
Muže vinné přísně potrestala.

Často veřejně jí pyšný Domoslav
Mluvil, žeby kpanování
Zapotřebí bylo mužských hlav,
Mužských jenom ramen kpotýkání,
A že dívčice
Mají hleděti jen přeslice.
Ty a jiné slyšívala řeči,
Skutky přesvědčit je dávala si péči.

Vbrzkém čase však, svým duchem vzne-
šeným
Dokázala, že je vstavu,
Ač sic nemá mužskou hlavu,
Odosudu žežlem ustanoveným
Vládnout. Její šťastné panování
Vyvodilo mužské zjejich bludu,
Svědčíc, žeby národové odosudu
Šťastni byli zaženských jen spravování.

Aby muže tím líp přesvědčila,
Neschází že dívkám schopnosti;
Žeby navzvedení chyba byla,
Jak jsou vycvičeny vmladosti:
Kdvoru povolala nejschopnější
Dívky, mladé, kvetoucí;
Kčemu která byla podobnější,
Vtom ji vedla kslávě budoucí.

Srdnaté a statné cvičily se vzbrani;
Bystré, vtipné vpřerozličném umění:
Rozšafné a moudré paní
Byly přitažené kzemě řízení.
Jiné sumkami se obíraly,
Nesmrtedlné písně skládávaly.
Jiné jiného se chápaly,
Brzo muže převyšovaly.



Ach! kde jsou ty časy, když sem zápasala
Často smuži, snými půtku vedla?
O jak tenkrát Libuše se radovala,
Když sem pejška Domaslava ssedla
Poprvníkrát svrhla! zato často dala
Turnaje nám. Vnaději se nezklamala;
Neb to mnohé, zvláště Vlasta tamto
přivedla,
Každého že muže svrhla sesedla.

Kevšem nesnázím sme prozkušení
Brány byly nalov doboje;
Naše nejmilejší bylo vyražení
Půtka slítou zvěří, smuži souboje.
Vskutku tenkrát naše pohlaví
Zejskalo si vevšem předek blýskavý;
Dokázalo, že zde není kděvčení,
Však i také schopné křízení.

Ale tato kněžna, která věčně žíti
Měla kštěstí země české,
Zabrala se časně donebeské
Vlasti kbohům. Takové my míti
Nebudeme věčné časy.
Ach tuť bylo slzí při té ztrátě!
Mnohé zhlavy trhaly si vlasy,
Jakby sešla jejich vlastní mátě.



A když připožáru její umrliny
Nářek byl, že nekvílejí bezpříčiny,
Že jest konec ženské svobody:
Tu pak Vlasta šlechtu mysli statečné
Ukázala, řkuci: buďte bezpečné!
Nebojte se žádné mužské nehody:
Žijí ještě Libušiny vychovanky,
Tyť svou vylejí krev prokrajanky.

Sotva Libuše se mezi bohy
Odebrala, nastaly hned změny,
Muži nesnesitedlné rohy
Postavíce, utláčeli ženy.
Jestli kdy zle snimi nakládali
Před Libuší; teď pak hůře zas,
Chtíce vynahraditi snad čas
Ten, co snimi dobře nakládali.

Pootroctví svoboda je sladší;
Ale posvobodě pouta hůře tlačí.
Raděj býti věčně podjhem poddanosti,
Raděj neznat nikdý svobody,
Nežli poznat její lahody,
A zas znovu padnout dopodrobenosti.
Kdyby Libuše nás těch pout neopros-
tila,
Každáby je volně ještě nosila.



Stížnost postížnosti vkaždé chvíle:
Zevšech stran šel nářek utiskání.
Tím hůř, čím sme čekaly my dýle;
Nás i samých neušlo jest uštipání:
Jindy že sme byly přidvoře,
A že spadnem jak sme byly nahoře.
Tisíckráte radši pravdu slyším vdob-
rotě,
Nežli posměchem být holotě.

Napřed Vlasta u Přemysla odlehčení
Žádala, řkouc: Neníli to ukrutenství,
Proto že vy zaslabší nás pokolení
Máte, tropiti nám protivenství?
Co snad děti, starce soužit máme,
Že jích mdloba nemá obrany?
Nic my neslušného nežádáme,
Než co patří naženy a napanny.

Ale nemyslete, že je pohlaví
Naše slabé tak a bídné;
Že vám snášet musí všecko bezpraví,
A že vám je také prohlídne.
Však to hleďte raděj sprostředkovat; sice
Uhlídáte, že jsou dívky lvice;
Ať vás nenásleduje jen želení,
Že ste vyjednati mohli smíření.



Ale řeč ta byla bezprospěchu.
Přemysl sic slíbil malou proměnu
Ostatní že nesluší však naženu.
To pak bylo kmalému nám utěchu.
Viděla sem tenkrát Vlastu; vobličeji
Jejím bylo vyjádřeno myšlení;
Jako zčerných mračen, která šustěji,
Vyskytá se bouření.

Svolavši nás na Vydovle horu,
Vece: Milé tovaryšky vychované
Od Libuše božské, na Libuše dvoru!
Jaký osud a jho neslýchané
Snášet musí naše pohlaví?
Jaké nátisky a pronásledování!
Jaké navzdory a jiná bezpraví!
Snad je ještě v Čechách málo nařikání?

I nás samé řečmi uštipačnými
Popouzejí, povrhujíc sposměchem.
Což sme vdobrotě již svedly sprospě
chem?
Což pak nanás čeká, nežli sjinými.
Nebudemli oprostředky dbáti,
Podpřetěžké jho se mužův vdáti.
Včem pak máme hledat odlehčení?
Jako jiné ženy veslzení? —



Vychovanky Libušiny spanilé,
Někdy její milé dvořenínky,
Máme slzet jako malé dívčinky?
Protolíž nás vychovala zmužilé?
Jestli nanás snebes hledí,
Diviti se bude naší váhavosti,
Že my nekráčíme cestou udatnosti,
Které bohové vždy štěstí připovědí.

Arci, což my máme oprostředky péče?
Vždyť pak máme meče.
Jaká statné dívky! jaká cesta slávy
Se nám otvírá! vy obnovitelkyně
Ženské svobody a ženské slavné sprá-
vy,
Zejskáte si, jako naše předkyně
Amazonky jmena věčného,
Upotomstva oslaveného.

Které semnou stejného jste myšlení
Vusilování, přisahejte
Utlačovatelům nevření,
Který jiného jste, vejhost mějte!
Takto Vlasta. A hle všecky volaly:
Vojnu mužům, vojnu přisaháme!
Tebe zavůdkyni naši vyznáváme.
Všecky pomsty, pomsty žádaly.



První bylo naše tažení
Proti ouhlavnímu nepříteli,
(Nakterého sme již dávno zanevřely.)
Motolovi. Vprvním horlení
Najeho sme udeřivše hrad,
Vokamžení vyvrátily vrat;
Ač měl počet velký chasy kbránění,
Přišli všickni vmalé chvíli kshlazení.

Motol udatně se bráně, ustoupit
Musil přece síle Vlasty ramena;
Zajatým jsa, zpíval jináč; kořil kolena,
Dary, sliby chtěl si milost odkoupit;
Sliboval hrad, sliboval i pokoru,
Zejskat lásku všechněm udvoru.
Všecko darmo! nic jsme jemu nevěřily,
Nadruhý den příkladný trest usoudily.

Naše malá částka kpodivení
Přišla vbrzkém čase krozmnožení.
Jako keslavnosti Lády hodu
Vmáji zceličkých Čech zevšech stran
Odzápadu, půlnoci a odvýchodu
Szpěvem vidíváme dopražských všech
bran
Hejno okrášlené pohejně
Táhnout: tak se knaším braly tomu stejně.



Spěti dcerami sem táhly matky,
Tam zas všecky služky spaní.
Vjaké místo přišly, vjaké statky,
Všecko snimi musilo jít maní:
Kde co našly, nářadí, zbraň, stříbro,
zlato,
Bylo rychle odnich vzato.
Muži, jenž se neukryli,
Zajati neb usmrceni byli.

Do Motola vešly dívek sbory:
Vlasta nastrání nám Chebské hory
Vykázala ohražené ležení.
Vněm sme prováděly vzbrani cvičení,
Muži smích jen měli znašeho povstání:
Myslíc, že my ještě rády samy
Přijdem prosit osmilování;
Ale byli naomylu snámi.

Zlehka ztoho ležení vzrost hrad,
Odchycených mužův a nás vystavený.
Uvás, ba i vcelém světě snad
Neviděls tak pevný a tak okrášlený.
Ten jest základ našich činů,
Podpora jest naší slávy;
Strach a hrůza všechněch českých synů,
Obydlí jest naše slavné správy.



Odtud, když sme mnohé navštívily
hrady,
Okolní též vyprázdnily dvorce,
Začalo jim býti horce;
Strkali tu hlavy dohromady;
Vymejšleli rozdílné si rady,
Žádajíce Přemysla,
Aby nechal váhavého oumysla,
Zamezoval bystře naše vpády.

Vlasta na Přemysla vyslankyně
Odeslala vmírném poselství,
Aby popřestavše jednou odnepřátelství
Měli zas je jako přítelkyně:
By se urovnali bezkrveprolití,
A zas trávit mohli šťastné živobytí;
Ale však by Libušiných práv jim přáli,
Lépe vpřislíbení stáli.

Muži této rady nepřijali,
Rozlobeni provyslance Pomnikvasa,
Jehož vprvní zlosti zohyzdila chasa;
Vyslankyním naším život vzali.
Nadtím rozhorlené chtěly sme se mstít,
Samy táhnout k Vyšehradu;
Ale Vlasta znala semstou dlít,
Nechtíc sama lezti doouklady.



Místo odpovědi přitáh Samoslav
Sosmi tisíci knám lidu vybraného.
Proti Děvínu si položení vzav,
Žádal odevzdání jeho.
Hrozil všechněm dívkám mečem;
Nedala se žádná odstrašiti vněčem.
Vlasta zpurnou odpověd mu vzkázala,
A nás kboji nabízeti počala:

Jest zde, dívky statné! ono okamžení.
Kde si upevniti můžem svobodu,
Aneb padnout vpoddanosti nehodu.
Dojít může naše pokolení,
Buďto věčné slávy aneb věčné necti;
Tak jak se nám bděním bude vedsti.
Kteráby znás mohla přečkat, statné Češ-
ky!
Slyšet, že sme vedly boje provejsměšky?

Neb co nanás čeká nežli otroctví?
Což nás zněho sprostí nežli vítězství?
Raděj volme skončení zde přeslavné,
Lépe sejít předtěmi zdmi vpůtce,
Tepat vmření ještě naše škůdce,
Nežli vzdát se podjho ohavné.
Takto dívky vzbuzovala kudatnosti
Doboje, že plny byly dychtivosti.

F 2



Vlasta vboji měla malou polohu,
Kterou se již víckrát vsvětě zvítězilo;
Zvítězí se ještě. Ona měla vzálohu
Nejstatnější hejno, ano skryté bylo
Sjedním dílem vojska dorážeti
Naležení mužův dala;
Pošarvátce malé rozkázala
Naoutěk se nafoch obraceti.

Tak se děje, když kdo nepřátele
Povrhuje a je zamdlé má;
Nekráčí si rozšafně, však sice směle,
A tak vzkázu upadá;
Tak se muži mužským jménem vy-
chloubali,
Jméno žen a dívek povrhali:
Však se hodilo jim jejich vychloubání,
Když sou pokusili naše potýkání.

Šárka, řídic outok nastrojený,
By svůj počet slabý, sice rozložený,
Zatajila, dala množit křikem hluku,
Neustále střílet zvšech stran zluku,
Též i kopím dráždit muže.
Však když sečno přišli najích kůže,
Mistrovsky tu palovaly setnice,
Zdvíhaly též paty druhé dívčice.



Tu pak bylo radosti a vejskání!
Mužův hejna příliš časně nadmutá
Pouštěli se zadívkami vrozptylování;
A když která odnich byla zajmuta,
Skrásnou kořistí se vracujíce,
Druzí zadruhými palujíce,
Mníli blázni, že vtom okamžení
Přijde hrad náš kpoplenění.

Tuť pak Vlasta ssborem ozbrojeným
Brněními, dřevci, lebkami a štíty
Všiku čtverhranném vbok mužům rozptýleným
Zaskočíce začala se sními bíti.
Tuť pak hrůza mužův klesla odšipů;
Tepán byl i mužův rozptýlený pluk.
Tuť pak povstal teprv hřmot a hluk!
Tu byl leskot mečů! lomoz oštipů!

Samoslav, an pozdě seznal oukladu,
Oddati se styděl nautíkání;
Sraziv rozptýlené muže vhromadu,
Začal kruté znovu potýkání.
Vítězství se jemu nakloňovalo;
Naše levé křídlo coufalo;
Setnic mnoho zbitých, mnoho poraněných
Mnoho bylo obklíčených.



Vlasta, která vtomto boji lítým
Brzo řízením, tu vítěznou zas pra-
vicí
Prospívala, tropíc znamenitým
Rekům záhubu, když ustupující
Dívky zhlídla, jako lvice zuřivá,
Když jí kdo chce odnít lvíčata,
Přiskočila zastat děvčata:
Počala tu nová sečba strašlivá.

Přálabych ti tenkrát tuto rekyni
Vidět, jak se donebezpečenství
Největšího vrhla; jaké udatenství
Prováděla. Belonubys bohyni
Myslil viděti se potýkati.
Žádná síla nemohla jí odolati,
Žádná dívka nebyla jí kpřirovnání,
Ač sic statné byly vpotýkání.

Jako řeka prudká, rozvodněná
Přívaly neb odvelikých sněhů
Opouští svých starých břehů,
Nový tok si dělá, ničím nezkrocená;
Bere silou skály, stromy, chalupy;
Takto Vlasta mečem tepouc zástupy,
K Samoslavovi si cestu proplenila,
Naněj mečem dorazila.



On ji poznav, dal se vuštipačné pře-
zdívky;
Vytejkal jí, že mu přišla právě vhod;
Že se nestrachuje rány oddívky;
Poslední že bude tento její pot.
Ona ale těmto řečem
Udělala konec mečem.
Začali se hrdinsky tak sečmo bít,
Jakby měli vtéto půtce oba sjít.

Terč mu ona, on jí rozťal přílbici,
On ji vpaždí, ona ťala vpravici.
On chtěl znovu poní tít,
Však tu ránu její znící štít
Odrazil; a ona sevší silou, mocí,
Mečem dohlavy zaryla,
Helm a lebku rozrazila;
A on spadna skoně zasnoubil se snocí.

To pak vida jeho přítel Tlastoslav,
Muže volal, by šli vylit mstu;
Aby táhli všickni na Vlastu,
By měl spolutovaryšku Samoslav.
Vmalé chvíli zástupem ji obkličili;
Ale sklidíc Tlastoslava jednou ranou,
Samaby se byla vysekala rukou brannou,
Kdyby třebas sme kní byly nevrazily.



To já mohu říci; neb sem byla
Přítomna všech jejich hrdinství.
Vyvedly sic také mnohé rekovství,
Jako Šárka, Bzirka, Putka, Puti-
sila;
Také já sem mezi posledními nebyla;
Neb sem mnohé reky statně pobila,
Které tobě povím jindy zejmena:
Ale žádná rovna síle Vlasty ramena.

Hned jak Tlastoslav rek skoně spad,
Muži naoutěk se oddali.
Ale z Vlasty nařízení dívky zad
Obsazený majíc, všecky zajaly,
Tato byla ona slavná porážka,
Zniž se nenavrátil ani jeden domu,
By řek, jak se vedlo komu.
Nebyla víc kdobyti Čech překážka.

Vítězství to bylo nám tím milejší,
Že vněm zmužův nejhlavnější
Naši padli nepřátelé.
To též bylo základ naši svobody;
Neb sme jedním tahem vzemi celé
Vydobyly tvrze, (nejvíc podvody.)
Všecky zbořic, mimo pěti hradů.
Vzdalo se nám všecko mimo Vyšehradu.



Vtom jí skočil Restov dovypravování,
Řka, že dychtiv jestiť vidět naši rekyni.
Ptal se dále jak a zjaké příčiny
Muži zas se mohli srotit kbojování.
Řekla Danka: Naši vládi slávu
Vidět budeš a když napostavu
Její vzhlídneš, jistě křikneš: krásná
rekyně!
Však tak krásná jako boje bohyně.

Je sic pravda, co jí mnozí namítají,
Že je nepřílišné vejšky, zavalitá,
Prsatá a ramenitá;
Ale ať mi řeknou, jakžpak rekyně,
Též jak mátě hrdin, rekyň mají
Vyhlížeti? Což je Láda jedině
Vsvětě krásná? její jen se líbí podoba?
Žádná jiná není krásná osoba?

Chtěla sice vprvním horlení
V Čechách uvest ženské řízení;
Chtěla dobyt mužův posledního hradu,
Činíc ktomu strašné přípravy;
Přišly však vtom dívky z Moravy,
Prosit ozastání děvčích hradů;
Přišly ze Šváb vyslankyně,
By jim dala pomoc naše vývodkyně.



Nebo moravské a švábské ženy
Podlé Češek počínaly stejné změny.
Vlasta ač sic byla poraněna,
Spočtem velkým dívek, odepříti
Nechtíc pomoc malou, byla přinucena
Sdobýváním Vyšehradu dlíti;
Neb hrad ten byl silně upevněný,
Počtem zběhlých mužův silně obsa-
zený.

Příhody se zatím jiné dály.
Moravky své hrady mužům vzdaly;
Poraženy byly v Švábsku Němkyně.
Tu se rozmyslila jináč naše rekyně;
Nedala znát jiným svého mínění,
Mně ho ale netajila,
Pravíc, žeby vobávání byla,
By se přesčas neskončilo naše řízení.

Vůkol sme my obklíčeny
Velkými a udatnými národy;
Vjiných zemích jsou již ženy poraženy;
Nechme panství; hleďme naší svobody,
Prokterou sme zpředu sáhly kzbrani.
Třebas sme my muže české podrobily,
Jiným národům by zakořist sme byly;
Jsouliž všecky schopné kboji panny?



Nechci aby byli muži naši otroci,
Ani my jim zase podmocí;
Dost zle bylo, že sme musily si meči
Práva hledat; musíme mít oně péči.
Chci však, aby stejně nesli břemena,
I vboj dívky propůjčily ramena;
By snad skrz umdlívající pohovění
Neupadly vpředešlé zas otročení.

Chceme být jích přítelkyně,
Ať tak snámi také nakládají.
Nebo propotomstvo otrokyně
Jaké velké muže, matky vychovají?
Takto mluvíc, přála smuži smíření,
Vždy jen sními dobře jednala;
Vničem ubližovat nedala;
A tak sedmý rok již trvá naše řízení..

Vtom pak Restov zvolal: O národe
šťastný!
An máš matky, ušlechtilé rekyně!
Stkvít se budeš udatností nadjiné;
Budeš míti syny vskutcích slavný jasný;
Udatnost a šlechtu pijíc připrsu,
Neoddděleji se odtrsu;
Budeš reků, rekyň statné pokolení,
Až vás spojí vzácné sjednocení.



Takto mezi sebou rozmlouvajíce,
Přicházeli na Ronovský hrad.
Hle! tu naběloučkém koni dívčice
Pádíc dosahuje vrat,
Shochem krásným, unešeným.
Restov nato hleděl spodivením.
Kdo to byl, a jaké měli příhody,
Přijde zas se jindy nato znáhody.

Šeb. Hněvkovský.

Štastný oběšenec.

Sedlák, soudy maje, kměstu
Svévolí vzav nase cestu,
Mnoho outrat vkanceláři měl.
Oholen jsa domů opět šel,
A tu zhlídna našibence
Očadlého oběšence —
Blaze tobě, zvolal, že tě vkanceláři
Nemohou již holit partykáři!

J. Z.



Na Marynu.

O bych, teď okoms myslila,
Moh zvědět, milá, otobě!
O bys tak pomně tesknila,
Jak já tu teskním potobě.

Ach! smutku mhoú ta dědina
Mé oči stále přikrývá;
Kde má se svítí Maryna,
Tam srdce mé se zabývá.

Můj žel tu běží polese,
A vhluchém mizí bukoví,
Kdož má jí slova zanese,
A to, co čiji, vypoví?

Ty, co si tiše províval
Ty duby, lípy, jeseny,
A našich libě chladíval
Tam sloučených ust plameny;



Hleď, milý Zefirečku! jen
Jí pošepnouti doucha,
Že, teskně poní, den co den,
Jsem bezní tělo bezducha.

On letí! ... však co kdyby měl
Ten lehkovážník, zabory,
Snad zapomenuv namůj žel,
Kdes zavaditi u Flory?

Ty budeš, tichý potoku!
Mé prosbě jistě věrnější:
A doneseš ji vposkoku
Mé milé nejrozmilejší.

Necht tam tvé vody, kde se dmou,
Jí vucho libě zahučí,
A upřímnou jí lásku mou
I srdce věrné zaručí.

Tam, kde tě kryje kalina,
Má natebe se zasměje,
Se vtobě zhlídnouc, Maryna,
A bílé líce umeje.

O tichý, milý potoku!
Tvé já ti štěstí závidím;
Ty vmilém vidíš poskoku,
Co já chtě vidět, nevidím.

Tys šťastný! . . . však co prospěje,
Že tam se mile rozliješ,
Kde má se svítí naděje?
Ty, čeho nemám, nečiješ.

Jaroslav Puchmír.

Na ctnost.

Mám jen kráse chválu vzdávat,
Minutedlný chválit květ?
Moc i její vyvolávat,
Kterou láká všecken svět?

Nemá loutna raděj ctnosti
Chvalozpěvy hlučně znít,
Která stálé blaženosti
Vsrdce lidské umí lít?



Božské jiskry svaté plémě,
Dané kpotěšení nám!
Beztebeby zpustla země,
Světby sešel sebou sám.

Co je krása proti tobě?
Tato světlá bublina
Sejde zase vmalé době
Tak co jarní květina.

Přeceť jako nesmyslný
Poní dychtí kzkáze své,
Ač již počet nesčislný
Našel skoncování zlé.

Ten tam ztrativ čest a jmění,
Žebrotou teď světem jde;
Onen upad dověžení;
Ten zas sobě zoufal zle.

O jak hyne člověčenství
Beztebe, ctnost! vkrutou noc!
Ty nám leješ vprotivenství
Doran balšámovou moc.



Povrhuješ stříbra, zlata,
Udělujíc spokojnost;
Nadzlato jest tvá odplata,
Pravá, čistá blaženost.

Vy pak dívky, co vám kvete
Vlících, sličnost, spanilost,
Žeby vedla, nemyslete,
Skrásou válku milá ctnost.

Zřídka bydlí vjednom stánku:
Však se sejde leckdys sní.
Oko lidské nebes stránku
Vokrase své vidět mní.

Však i beztohoto květu
Nadvšecko se krásou stkví.
Sluncem našemu jest světu;
Šťastný, kdo to drobet zví.

Š. Hněvkovský.



Nasmrt

pana

Františka, Martina Pelcla.

Hodina tvá padla; rozlučují
    S tvými milými tě andělé.
Slzy dobrých lidí posvěcují
    Výborného pravdy ctitele.
Byl, a není; v nesmrtedlné kraje
    Odebral se z hrubé temnosti;
Odměna kde pročistou ctnost zraje
    Stkví se v věčné jasnosti.

Pravdy ctitel, přítel svaté ctnosti,
    Vlasti své syn neporušený,
Jasným okem v světů prostrannosti
    Hledí bludem nezakalený.
Mijí tma, a slunce světlo čisté
    Na příběhy světa vylívá;
Pravda prošlých věků v tváři jisté
    Krásu předním odkrývá.



Sláva klesá vprach, a ztmy se vine
Krása vnezkalené jasnosti;
Zlato, trůn, a marná chlouba hyne,
Příběh stojí vnahé tvářnosti.
Šelmu, byť ho jako Boha ctili,
Stavící mu chlapi oltáře,
Podvody a vraždy zohavily,
Zděné na ctnost žaláře.

Pravda čistá vsvatém rozhorlení
Trhá šalbě stváře zástěru;
Pára mijí — ó div! tvář se mění,
Oko jasné vidí nevěru
Katy, srdce jedem nakalená,
Národy a země hynoucí,
Místo slávy města rozbořená,
Mor a peklo horoucí.

Pravá sláva čistým bleskem světy
Proráží. Kam sivá prchla noc?
Darmo podvod hyzdí krásné květy,
Plije jed zlých protivníků moc;
Jako slunce vmilé kráse stojí
Mírná sláva světy blažící;
Láska, srdce dobrota ji strojí,
Lidé štěstím slzící.



Vspoustě světa hrdý vítěz hyne.
    Kam se jeho věčnost poděla?
Jak den zštěstí národu se vine
    Věčnost milostného anděla.
Šťastni lidé díky vroucí rosí,
    Slávu jeví země květoucí.
Karle!* vpaměti tě věčně nosí
    Srdce protě horoucí.

Nebe plesá, nebe pravdu tobě
    Čistou věčný duchu odkrývá.
Země smutnou tváří vzdychá sobě,
    Slzy hořké protě vylívá.
Milá manželka, a outlé dítky
    Srdcem rozdrceným kvílící,
Vadnou jako suchem jarní kvítky,
    Ktobě ruce lomící.

Přítele, a otce laskavého,
    Podpory, a vůdce hledají.
Kdožby slzy zdržel promilého?
    Lidé jedným hlasem volají.
Poctivý, a dobrý srdce čisté
    Krášlil mnohotvářním uměním;
Ztmy, a zbludu vyvedl pravdy jisté
    Jasným jak sklo učením.

* Karel IV.



Život milé vlasti obětoval,
    Dělil radost sní, i žalosti;
Krásným kvítím jazyk ozdoboval
    Vypravuje předků mužnosti.
Oko tmavé slzy vycedilo
    Hrozné vojny patříc naběhy;
Srdce radostí zas poskočilo
    Slyšíc krásné příběhy.

Kdož nám nyní vlasti jasné činy
    Nezkaleným okem vypraví?
Zbudí zesna zanedbané syny,
    Příklad pravé ctnosti vystaví?
Vojny, bludů, pletek hanebnosti
    Vyobrazí pravdy barvami?
Postaví chrám věčný nevinnosti,
    Kluky potře hrůzami?

Jako obr potýkal si sbludy,
    Jako slunce plašil temnosti;
Vživé kníze vlasti záře, kudy
    Kráčels, vyskočila moudrosti.
Každé víry sbory díky kynou,
    Hajitele pravdy budou ctít.
Projdou leta, národové zhynou;
    Jméno tvé se bude stkvít.



Vzhlédni nanás! vzhlédni nasvé dítky
Duchu navýsosti bydlící!
Požehnáním, jako vlahou kvítky,
Občerstvi své milé kvílící!
Manželce i dítkám slzy stváře
Setři, zahoj rány krvavé;
Buď jim vůdcem; bludy plaš jak záře
Zesrdce jim nepravé!

Když hrob kvítím tobě vysazujem
Světíc památku tvou slzami;
Lásku, čest a slávu vypravujem
Včisté kráse svlasti dítkami;
Shůry mile hleďě dopropasti:
Miluji, rci, dobré duše vás!
Roznif vnašich srdcích lásku kvlasti,
Posvěť kštěstí, posvěť nás!

V. Nejedlý.



Csövár,

hrad Raškův.*

Vážné rumy! smutní ostatkové
Slávy Rašky velikého,**
Vněmžto všickni dobří vlastencové
Ctili Uhra zmužilého.

Vněmž si Budín slávou osloněný
Přemilého otce vážil;
Jehož Nongrad silou zvelebený
Přítelem být ctně se snažil.

Kam se děli časové ti zlatí,
Když se na Raškovu hradě
Scházívali kslužbám kněží svatí,
Nábožný lid vkrásy vnadě;

---

* Hrad tento leží napomezi pešťanské a nongradské stolice v Uhřích.

** Raška byl veliký pán, jakož se to znápisu vskále, která vrumu hradu tohoto nalezena jest, poznati dává. Nápis ten jest: Blasius de Raschka, agasonum regalium magister, Comes Neogradiensis, arcis Budensis Castellanus.



Když sem soused Raškův, prelát vážný,
  Salkán,* rád se přestěhoval;
Vdíle vlasti příliš věrný, snažný,
  Mračnou mysl tu vyjasňoval.

Tu i krásní hoši z Čerháského**
  Okolí své radovánky
Mívajíce vína budínského,
  Vyprázdnili mnohé džbánky.

Sdcerami zde oni Raškovými
  Vmilé žili upřímnosti;
Tu se žerty, hrami poctivými
  Městknávali vnevinnosti.

* Salkán, biskup vacovský, jenž s Blažejem Raškou začasu krále Ludvíka II. do Čech ksnému, jakož posel, vyslán byl.

** Čer (uhersky čer) jest duboví, které roste v Uhřích, vstolici novohradské a pešťanské. V novohradské stolici jest ves, nazvaná: Cerovo, která, jakž kvíře podobné, zaosadníky má Čechy. Čerhát, (cerový hřbet) místo kde čer roste.



Přihouslí zde zvuku utěšeném
Kolem snimi tancovali;
Přizpěvu tu ptačím přemileném
Vtichém houští sedávali.

Rcete rumy, jakých božských veselostí
Požily tu krásné panny,
U Rašky když láska snevinností
Rozbila své milé stany.

Rcete, jak tu cizí rád se stavil
Nadalekém putování;
Vjaké čisté radosti tu trávil
Čas svůj vsladkém zaměstknání.

Rcete, Raškovo jak slavné bydlo
Bylo pouhé veselosti,
Žertů, her a tancův sídlo.
Zmizlých válek ukrutnosti;

Krutá vzteklost nepřátelův lítých
Hrad ten krásný zohavila,
Turkův, křesťanské krve sytých,
Zbraň jej bídně rozbořila!



Teď již tady smutné ticho stále
Uprostřed skal strašných bydlí;
Nanejvyšší hrůzyplné skále
Tichá pustovečka* sídlí.

Smrdutý jen lakomec zvšech lidí
Tu si stany někdy bije,
Peníze když, blázen! hořet vidí,
Poklady zde vrumu čije.

Stín jak Raškův na Vašhedi** chodí,
Kde se láme bílý kámen
Dovápenic — hrůzy smrti plodí,
Jichž jest křivda jeho pramen.

Kyž se vraždné ruce pokrčily
Nepřátel hrad Raškův vztekle
Bořících! ach, kyž se umučili
Živi tito Turci vpekle!

---

* Počesku kulich, kulišek, pták.

** Vashegy, Vašheď, uherské slovo, znamená včeštině: železný hrad; a vas (železo) a hegy (heď, hrad). Jest hora blízko hradu toho ležící.



Kyž je, třesoucí se sprchlivostí
Víry země, pohltily!
Kyž je Perounovy vbouřlivosti
Nebes, střely rozdrtily!

Stůjtež rumy! kvěčné Rašky slávě
Stůjte pevně povše léta!
Svědčtež o Raškovu slavném stavě
Dozboření gruntů světa!

Hnízdiž tady pustovečko tichá,
Hnízdiž navysoké skále!
Nadkřivdou si Rašky Čerhát vzdychá:
Žaluj i ty nani stále!

Bohuslav Tablic.
Slovák.



Ohlas*

na

Bernarda, Antonína Veršausera,

polního kaplana při regimentu koburgských dragounů.

Velebný v Kristu vlastenče,
Jenž své vlasti viješ věnce,
V oumyslu pravém srdečném,
Ačkoli vběhu válečném;
Co minulo pilně zvídáš,
Co nacházíš, chutně zdvíháš —

---

* Pan Veršauser poslal p. Vavákovi zprávu, která oněm vkalendáři šafhauském odroku 1798 stojí; načež mu p. Vavák přítomnou píseň odeslal. Stojí pak tam o Vavákovi takto psáno:

Obzvláštní ozdoba českého stavu sedlského jestiť bezodporu František Vavák, pobožný a duchaplný muž, vevsi Milčicích, nakomorním panství poděbradském, nyní rychtář tamější. Muž, který vším způsobem zasluhuje, Klejnjokovi, Izákovi Mousovi a jiným šlechetným oudům ně-



Příčinu si umím klásti,
Že stím se chceš vděčit vlasti.
O kyž víc takových dětí
Má vtom nynějším rozmetí! —
Kam se v Evropě dostali,
Aby hledali a psali,
Buď nadlouze neb nakrátce,
Tím čest sobě, slávu matce,
Našim potomkům vděk, radost,
A své povinnosti zadost

---

meckého stavu sedlského nabok státi. Odnejmladších let svých užil Vavák každé volné chvíle, by poučující knihy četl, písně zpíval, ba ano i sám písně skládal. Vpřibězích vlasti své a všeobecném zeměpisu velmi jest zběhlý. On dělá mapy, jest zeměměřič, zná se vstavění mostů a hrází, jest spisovatel, také poloviční koníř (koňský lékař) sneneštastným prospěchem. Své polní nástroje a nářadí domácí dělá sobě všecko sám. Jeho příkladu domácné pilnosti a jiných ctností mají obyvatelé jeho vsi mnohý prospěch i lepší stav svůj co děkovati. Pro domácí spory a jích rozhodnutí uvedl vlastní knihu, vkteré bývají



Chutné mohliby dělati,
Vtom nikdá neumírati.
Neb kdo píše a schovává,
Spotomky svými rozmlouvá,
Tak jako věčně živ bývá,
Jméno jeho nescházívá.
Ano! když on vzemi hnije,
Potomek mu věnec vije —
Že pak i mne nehodného
Čecha a bratra věrného

řeči i ospravedlnění obou stran sobě odporných zaznamenány. Prostředek tento měl převýborné následky. Mnohá tvrdošijná hlava styděla se zasvou půtku; jiní bojice se, by nebyli vknize jako hašteřiví a nepokojní lidé zaznamenáni, živi byli vpokoji. Karbanění, noční plahočení, rvanice vhospodách jsou zde docela neznámé. By každé vnadě khraní překazil, nedovoluje Vavák žádnému obchodnímu židu karty vevsi prodávati. Nařízení zeměpána zná Vavák obyvatelům svým předobře vykládati, ba i příjemnější učiniti. Domov svůj hledí vším způsobem okrášliti.



Nalez si tam vkalendáři,
Budiž zdravý vzhled tvé tváři!
Abys ještě nalez více,
Zvlášť o Janovi z Husince,
Jenž když tam odnás se vzdálil,
Prozpouru ho oheň spálil. —
A ta pak nynější vojna,
Jenž jest nakrev stále hojná,
Ať přestane tímto létem
Spolu sosmnáctým věkem.

Šlechetný tento a učený sedlák narodil se roku 1741. Již od Marye Terezye, pak od císaře Jozefa II., také od Františka II., který tak rád ctnost a umění sobě váží a odplacuje, obdržel jakož odmnohých jiných skrze dary mnohé pobídnutí. Ostatně jest Vavák jako osvícené sedlactvo rekanské v Branibořích nový důkaz: že povinná poddaných věrnost a ochotnost vzachovávání zemských zákonů mnohem více skrze vzdělání (kulturu) a užitečná umění se upevňuje a posiluje, než umenšuje.

Potud novinář německý.



A vy vlastencové milí
Přiďte domů vzdraví živí;
My když vás budem spatřovat,
Spolu budem se radovat.

Tak vinšuje namístě všech
Milčický Vavák, pouhý Čech.
28. března 1800.

Váhavý ženich.

Naučení lásky pouhé
Těžké jest a přitom dlouhé,
Když již mníme mistři býti,
Jiným naučení díti:
Sprosté holky špatná lest
Mistrovskou nám bere čest.

Toto vše proto zde posazuji, bych p. Vavákovi veřejný důkaz dal své kněmu vážnosti a šetrnosti. Když cizozemci zásluhy jeho uznávají; čím více my jeho krajané máme Čecha tak výborného vuctivosti míti?

Vydavatel.



Herkulíš tak přivolení
Neměl těžké rozmejšlení,
Když mu Rozkoš narozcestí
S Ctností přišla kjeho štěstí.
Jednu vybrat měl jen zdvou,
Věda, že má jednu ctnou.

Však když nasta dívek zhlédnu,
Znich si vybrat mám jen jednu,
Nevím, jestli vpočtu celým
Vězí hodná, jakou velím.
Krása umí často lhát,
Nelze slova zpátky brát.

Pouhou věrnost, samé ctnosti,
Žádné mrzké náklonnosti,
Pravou lásku, čistost mravů
Každá vesvobodném stavu
Jako anděl mít se zdá;
Jiná jest hned, jak se vdá.

Co se proně nasoužíme,
Dříve než je obdržíme!
Myslíc, že mít budem nebe
Majíce je blízko sebe;
Ale naopak to jde,
Místo ráje bývá zle.



Nechtělbych se nikdý ženit,
Zlatý svobodný stav změnit,
    Kdyby matka přirozenost
    Nekázala rozmnoženost;
Opotomky péče mít,
Lidstvu zase vděčen být.

Aneb kdyby zlevé strany
Děti ušly vsvětě hany.
    Ale každý naně brouká,
    Že jsou proti právům, kouká;
Haní nešťastný ten plod;
Žádnému tak není vhod.

Inu! což je dělat? schutí!
Povinnost když ženit nutí;
    Když mám být přec ošizený,
    Stebou aspoň podvedený
Pinko! chci být; chci tvou lest,
Jen se vydař, míle nést.

Š. Hněvkovský.



Pravá blaženost.

Nemniž, žeby světská rozkoš, čest a sláva,
Aneb krása, velká síla těla,
Aneb učeností vybroušená hlava,
Aneb blyštící se Mogolovo zlato
Blaženým tě učinilo zcela:
Všeť jest pouhá marnost, prach a bláto.

Což jest ušlechtilost červených, co růže
Líc, co lvová udatnost a síla
Přednemocí těžkou? což tě zcela může
Ubezpečit, krevby nezkazila?
Krásné růžičky list hyne, vadne, padá —
Než se otom marný člověk nadá,
Červenost se děvčí vbledost proměňuje
Tak hle růže stváře oprchuje!

Obrové se silou těla, zmužilostí
Ondy nesmyslně honosili;
Hrdinové v tuhých bojích udatností
Bobkových si věncův nadobyli!
Kdež jsou tito silní nyní? — kamž se děli,
Ti, jichž chvály povšem světě zněly?
Padli! utrativše celé síly;
Načerných je marách vynosili.



Což i platí velké zboží, zemské jmění,
Stříbra blesk, co jasný břinkot zlata?
Přijde jednou smutné smrti okamžení,
Vněmž tak málo, kus co hlíny, bláta.
Třpytící se zlato spomoct bude moci.
Strast a mrzutost ti mysli zmnoží,
Bolestné když padna náhle donemoci,
Bídně stonat budeš vedne vnoci,
Vhořkých bůlech bezpomoci;
Poznáš — prospěje že málo zboží.

Řekneš: Já jsem zdravý! Vpokojili sladkém
Krátká živobytí léta trávíš?
Vmilé přestávajičnosti velkým statkem
Vládneš? Aneb tak se jenom stavíš?
Vyznej — že tvé srdce černá péče zžírá,
Strach tě předzlodějem zesna budí:
Svědomí zlé, červ ten, jenžto neumírá,
Sskonáním tvým, bolestně se trudí.

Prospěje co světských kratochvílí hledat,
Domoře se cele pohřížiti
Rozkoší; hned vlůnu krásných panen sedat,
Hned se hudby hřmotem veseliti;
Odrozkoší jedněch, kjiným novým běžet,
Při Venuši krásné nočně ležet?
To vše hrozně ducha, těla unavení,
Posléz nepříjemné zošklivení

Táhne; — když pak láskou zpilý vytřízlívá,
Nadzmrhaným časem slze lívá.

Nazlatém což platí trůnu slavně sedět?
Odmilionů což ctěnu býti?
Nachudoby bídu pyšným okem hledět?
Denně tisíc sluh ksvým službám míti?
Drahou korunou si ozdobovat hlavu,
Prsy zlatou hvězdou krášlit hrdě?
Ach! i nazlatém jest trůnu sedět tvrdě! —
Strasti zastěňují blesk a slávu,
Podhvězdou též zlatou srdce smutně bije,
Často šarlat černé péče kryje.
Vpřesmutném pak hořké smrti okamžení
Král sám šťastnější než žebrák není.

Bleskem moudrosti což prospěje se stkvíti,
Jasným hvězdám cesty vyměřiti
Umět, dávné časy navlas spočitovat,
Tajné příčiny všech případností
Podstaty též skryté věci vyzpytovat,
Znízké země andělskou se učeností
Kvysokému nebi pozdvihovat?
Což jest to, což smrtedlných Um* obmezený
Zkrálovství můž chápat Vědomosti?

---

* Um jest co vněmčině Verstand, rozum, rozumnost co Vernunft.



Kapka vzatá zmoře nesmírnosti! —
Prášek spřeširoké země pozdvižený! —
Slunce paprslek mdlý, jenž se vězni třpytí
Vtemnici, když rozsedlinou svítí! —
Zdaž pak mysli mudrce hrozné pochybnosti
Co vítr nabouřlivém oceánu
Lodí nezmítají? — častěji šálenosti
Smrtedlnou jí nedávají ránu?

Ach! i mudrce hrozná mysli hněte bouře
Víc, než neumělého a hůře!
Nu! kdež již se prejšti pramen blaženosti?
Nikde, kromě vnesmrtedlné ctnosti.
Ctnost jest původ nejsladšího utěšení,
Základ zlaté přestávajičnosti;
Ctnost nám stále milé dává spokojení
Podbřemenem krutých odporností.
Ona popohřbu smutném nezahyne,
Nazemi zní věčný život plyne.
Ona natrpké sny naše radost leje,
Přesladkou nás těší budoucností;
Ona símě kradostné žni hojně seje,
Ona snámi půjde dověčnosti.

Bohuslav Tablic.



Předlička.

Pro dítky.

Hodně přeďte,
Práce hleďte
    Milé sestřičky!
Každý řekne:
Toť jsou pěkné
    Pilné dívčičky!

Jestli sedí,
Práce hledí,
    Zisk má dívečka.
Prací sobě
V každé době
    Získá srdéčka.

Jak je mílo,
Jdeli dílo,
    Sobě poskočit;
Zpívat česky
Kpráci hezky
    Zas se přitočit.

Čas nám mine
Jako plyne
    Tichá vodička.
Jak jen svitá,
Pracovitá
    Sedí dívčička;



Honem přede,
Nitky vede,
    Jakby krájel med.
Kolo bručí,
Dívka zvučí,
    Jakby obě sved.

Tu se dívá,
Radost mívá
    Dobrá matinka:
Tys má zlatá,
Boubelatá,
    Praví, dívčinka!

V. Nejedlý.

O Bendovi.

Když se Benda dluží, praví: zaplať
    vám to Bůh!
Aspoň věřitel ví, nakom vyhledávat
    dluh. *Š. Hněvkovský.*

Poustevník.

Jako divý lesem běžel
Ruce lomě, očma kroutě,
Dosmrti se strachy rmoutě.
Jak červ nazemi zas ležel
Vprachu muž se vinoucí,
Nářek vedoucí:



»Kam se skryji hrozné nebe?
Svědomí mne žere všady;
Vsrdci cítím mstivé hady,
Vedne vidím duchu tebe,
Vidím peklo horoucí
Strachy trnoucí.

Mezi potvory, a houště,
Bych se ukryl, myslím jíti,
Osamotě pokoj míti.
Vraha děsí mstivé pouště;
Darmo hledám pokoje,
Cítím rozbroje.«

Strom se pohnul; jak blesk skočil;
Svědomí zlé chlapa hnalo,
Vraždu živě malovalo,
Kam jen hleděl, kam jen kročil,
Viděl ducha seděti,
Smutně hleděti.

Předním jak chrt utekl shradu,
Povrhl klenoty a zlatem;
Špinavým se zakryl šatem.
Darmo; nemohl ujít hadu;
Jako hrom zlé svědomí
Skály prolomí.



Zjeskyně ho ouzkost honí;
Hrůzou vstávají mu vlasy.
List se hejbá, slyší hlasy;
Skála chřastí, smrt mu zvoní;
Stromy hlavou hejbají:
Vrahu! volají.

Strach ho šupá karabáčem;
Podnohama země hoří,
Svět se snebem naněj boří.
Mrtvým srdcem, hrozným pláčem
Dojeskyně utíká;
Vní se zamyká.

Peklo hoří vhrozné skále,
Duchové se zzemě hrnou,
Chlapu všecky žíly trnou,
Kypí jed, a křičí stále,
Hrozné skály spadněte!
Vraha roztřete!

Hrůzy snésti není vstavu
Strachy unavené tělo.
Smrtedlný pot leje čelo,
Spaní mrtví slabou hlavu.
Jak jen snebe spadla noc,
Sen ho dostal vmoc.



Nakamenu panna sedí
Zkrvácená, jak zed bledá,
Pokoje a srdce hledá;
Lítostivým okem hledí,
Hrozné rány odkrývá,
Hořem omdlívá.

Jak stín dopovětří plyne,
Zlehka kjeskyni se blíží,
Spícímu krev vtěle klíži,
Uněj stojí; rukou kyne;
Doskal bijí hromové;
Trnou tvorové.

Rukou kyne, tíší hromy.
Jakby světy oněměly
Ticho bylo; ani čely
Neklátily více stromy.
Sladce jako hrdlička,
Řekla dušička:

»Což sem, řekni, provinila,
Žes mé jako jarní kvítí
Odjal sladké živobytí?
Jako boha sem tě ctila,
Milovala bídného
Zsrdce celého.



Protebe sem zlásky vroucí
Opustila otce svého,
Zbavila se štěstí všeho,
Dozáhuby jisté jdoucí.
Tuť sem zrájské krajiny
Klesla vpustiny.

Zato, spravedlivé nebe!
Meč si dosrdce mi vrazil,
Nevinnost i štěstí zkazil;
Darmo kryje hábit tebe;
Svědomí a černých vad
Nezakryje šat.

Proč si prchnul mezi hory?
Předemnouli chceš se skrýti?
Všudy strachy musíš mříti.
Zesvěta si utec, kde jsi,
Jak blesk, jak hrom stojím zde,
Mořím srdce tvé.

Neznášli své milé více?
Patř jak krev mi zboku plyne!
Smrt tě volá; než den mine,
Ztřes se! zhasneš jako svíce.
Pomsta tebe dohoní
Zrádci odzvoní.«



Ortel vyřkla. Tvář se stkvěla
Jak blesk panně horlivostí.
Slzu cedíc truchlivostí
Jatá jak stín odletěla.
Skála pukla, třásl se strom,
Strašný houkal hrom.

Poustenik trhl strachy sebou;
Vyjevený zesna skočil,
Zuby skřípal, očma točil.
Počkej duchu! půjdu stebou!
Brzy dojdu svobody.
Letěl dovody.

Darmo předsvědomím skrývá
Dopustin se zlosyn, leze
Vhábit; svědomí zlé kněze,
Jako krále nakrev dřívá.
Jako hrom zlé svědomí
Mříže prolomí. *V. Nejedlý.*

O Burdovi.

Stěžuje si Burda, že zle všecken lid
Oněm mluví, hanu jenom jeví.
Těžko jest ho vněčem pochválit,
Když se dobrého nic oněm neví.

Šeb. Hněvkovský.



Na Antonína Puchmajera.

Co je život? Krátký sen. Jako snové
Utíkají mžiknutím naši dnové,
Jako voda rozkoše sladké plynou,
Žalosti hynou.

Mocnář řídě národy vzlatě sedí,
Nabohaté krajiny míle hledí.
Hrdé město, zahrada, jak jen kyne,
Zeskal se vine.

Okem káže; poklady země nesou;
Oko mračí; ksmrti se světy třesou;
Jasní pohled; otroci vzhůru skáčí,
Radostí pláčí.

Jemu černá mračna se vyjasňují,
Podšlepěji květiny vyskakují,
Štěstí kvete, milého Boha slaví
Růžové zdraví.

Lichotivá láska se naněj směje,
Proněj jaro rozkošnou vůni leje,
Hory zlato, cizina jídla strojí,
Rozkoš ho kojí.

Nahý žebrák vprachu se jak červ plazí,
Předním ráje, růže se jarní kazí:
Kam se vrhne, bída ho následuje,
Pouta mu kuje.



Hladem pláče rukama knebi lomě;
Sepsy leží nemaje místa vdomě,
Jedovatá zimnice oudy zžírá,
Srdce mu svírá.

Hořem vzdychá. Neslyšíť bloude tebe
Ani zatvrzelý lid, ani nebe
Milostivé, krvavé slzy cedíš,
Nanebe hledíš.

Pomoc přichází; smrt se sladká bliži,
Staví krev, a navěky oči klíží:
Teď se prošlý předtebe život staví,
Bezmraku praví:

»Co se třeseš? Jako sen prehli dnové
Bolestného života; zato nové
Vykvetají radosti; vždyť se králi
Radosti zdály.

Kam se zlato, rozkoše, hudby děly?
Horem, horem mžiknutím odletěly;
Jako pláč mně, radost mu odplynula,
Jak sním smrt hnula.

Vkříži mysli ztuž! nic se neděs hoře!
Byť se jako bouřící natě moře
Vyhrnulo, potřelo mrakem čelo,
Projelo tělo.



Než se nadáš mraky se jak blesk ztratí;
Slunce vyjdouc rozkošné kraje zlatí.
Přešlá bouře radosti vinouc zsebe
Vyjasní tebe.

V. Nejedlý.

O Běle.

Naznámé.

Jindy sem měl vehře, včtení
Velké vyražení.
Teď se mně to všecko zošklivuje.
Co mé srdce jala krásná Bělinka.
Netěší mne nic, než nani myšlinka.
Vše mne mrzí, co mne odlučuje
Odni. Přejte myslit nani vsamotnosti.
Nechceteli chválit její spanilosti.

Š. Hněvkovský.

O Hlázkovi.

Hlázek není prázdný, věřte tomu.
Když se odbryndálků klátí domu.

Š. Hněvkovský.

O Pavlíčkovi.

Pavlíček když něco vypravuje.
Vždycky říká: namou duši! Pánbůh ví!
Vskutku jest to také pravdivý,
Dokavád se nedušuje.

Š. Hněvkovský.



Rejstřík.

Stránka

Přídavek kprozodyi české . . . . 1—32
Svatyně Venušina v Knídě 1
Šťastní žáci 22
Toužení pomilé 23
Husařka a milostpán 24
Lakomý a závistný 27
Marnotratnost . . . . —
Žádost 28
Těžké vybrání 29
Volení 30
Volení ženicha 31
Vlastnosti nevěsty 35
Staroušek 39
Vzbuzení kradosti vmáji 44
Kesvátku (jmeninám) p. Jozefa Dobrovského 46
Dub Černohorský 47
Zlatý věk 52
Příkladné květiny . . . . —
Na Dudka 54
Odkládání 55
Oda nadůstojného pána, pana Stanislava Vydru roku 1798 56
Oda na Jana Žižku z Trocnova 60
Čáry 66
Děvčí boj. Zpěv třetí 68
Šťastný oběšenec 92
Na Marynu 93

Stránka

Nactnost 95
Nasmrt pana Františka, Martina Pelcla (umřel 21. unora 1801.) 98
Csövár, hrad Raškův 103
Ohlas na Bernarda, Antonína Veršausera . . . 108
Váhavý ženich 112
Pravá blaženost 115
Předlička 119
O Bendovi 120
Poustenik . . . . —
O Burdovi 125
Na Antonína Puchmajera 126
O Běle 128
O Hlázkovi . . . . —
O Pavlíčkovi . . . . —



Ukazovatel.

Stránka

Hněvkovský Šebestyán: Děvčí boj. Zpěv třetí . 68
Na ctnost 95
O Bendovi 120
O Běle 128
O Burdovi 125
O Hlázkovi 128
O Pavlíčkovi 128
Váhavý ženich 112
Volení 30
Zlatý věk 52

Jungman Jozef: Těžké vybrání 29

Kuča Augustýn: Husařka a milostpán 24

N. V.: Čáry 66
Žádost 28

Najman František: Příkladné květiny 52

Nejedlý Jan: Oda na důstojného pána, pana
Stanislava Vydru 56
Vzbuzení k radosti v máji 44

Nejedlý Václav: Na Antonína Puchmajera . . 126
Na Dudka 54
Na smrt pana Františka Martina Pelcla . 98
Pousteník 120
Předlička 119
Staroušek 39

Palkovič Jiří: Toužení po milé 23

Stránka

Puchmajer Antonín: Dub Černohorský 47
Jeho hraběcí milosti pánu, panu Františkovi Šternberkovi etc., etc., etc., pánu mně milostivému . . . . —
Oda na Jana Žižku z Trocnova 60
Přídavek k prozodyi české . . . . 1—32
Svatyně Venušina v Knidě 1

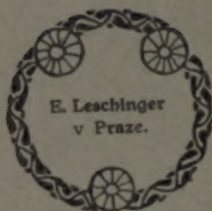
Puchmír Jaroslav: Lakomý a závistný 27
Na Marynu 93

Tablic Bohuslav: Csóvár, hrad Raškův . . . 103
Pravá blaženost 115

Vavák Milčický: Ohlas na Bernarda Antonína Veršausera 108

Z. J.: Šťastný oběšenec 92

Zabranský Jan: Ke svátku (jmeninám) p. Jozefa Dobrovského 46
Marnotratnost 27
Odkládání 55
Šťastní žáci 22
Vlastnosti nevěsty 35
Volení ženicha 31


E. Leschinger
v Praze.